

Интервю ▶ 8
**Българският
електромобил
не е химера**

До една година в Стара Загора може да бъде произведена първата екокола, казва Енчо Енев

Тема на деня ▶ 4-5
**Бюрократия
спъва соларния
бизнес**

▶ **Никола Газдов**, председател на Българската фотоволтаична асоциация

Свят ▶ 10
**Брюксел иска
действия, преди
да спаси Атина**

Финансовите министри настояват да се следи изкъсо статистиката на Гърция

Инвеститор ▶ 12
**Промяната в
облигациите на
Алма тур неясна**

Държателите на дългови книжа ще разглеждат отчетите на дъщерните дружества, преди да удължат срока на емисията

News in English ▶ 11

цена 1.50 лева

pari.bg
Пари

Сряда

17 февруари 2010, брой 32 (4843)

USD/BGN: 1.43295

▼ -0.31%

Българска народна банка

EUR/USD: 1.36490

▲ +0.31%

Българска народна банка

Sofix: 436.80

▲ +0.09%

Българска фондова борса

BG40: 119.46

▲ +1.04%

Българска фондова борса

ПО-МАЛКО ИГРАЧИ ОКОЛО ГАЗОВОТО КРАНЧЕ

Новите договори за доставка на газ ще бъдат подписвани без участието на посредници. Това стана ясно след неочакваното посещение на председателя на УС на Газпром Алексей Милер в България ▶ 6

Коментар ▶ 3
**Концепцията за
е-правителство
е твърде обща**

Електронното управление няма да ни спаси от кризата, а от тоновете бюрокрация и стотиците, ако не и хиляди часове загубено време в разправии с администрацията

Новини ▶ 7
**5 млрд. лв. е
печалбата от
престъпления**

У нас наред с пазара на имоти, който е един от основните канали за пране на пари, се развива и по-специфична форма на политическата инвестиция - купуване на гласове

Интервю ▶ 12-13
**Депозитарът пише
стратегия за развитие**

Ще финансираме разработването на проекта с печалбата, която очакваме през тази година, казва Иван Димов, изпълнителен директор на Централния депозитар

Застраховане ▶ 21
**Свитото потребление
спъва новите продукти**

Конкуренцията на застрахователния пазар ще бъде при обслужването на клиентите, твърди Румен Янчев, председател на УС и изп. директор на Булстрад ВИГ

Печеливш
Мартин Винтеркорн

Изпълнителният директор на Фолксваген Мартин Винтеркорн съобщи пред АФП, че компанията гарантира работните места на 100 000 свои служители в Германия до 2014 г. В съобщението се посочва, че в споразумението с най-влиятелния в страната профсъюз - IG Metall, компанията и представителите на работниците са заявили готовността си заедно да постигнат увеличаване на продукцията.

Губещ
Атанас Семов

Конституционният съд обяви за незаконен избора на народния представител Атанас Семов от партия Ред, законност и справедливост. Съдът се аргументира с това, че е налице незаконосъобразност на проведените избори в 23 избирателни секции в Турция. По същата причина ще трябва да напуснат парламента Мариана Иванова Даракчиева от Синята коалиция и Рушен Мехмед Риза от Движението за права и свободи.

Мнения

► **Положението с неизплащането на лизинга** ще става още по-страшно, защото фирмената задлъжнялост расте непрекъснато и компаниите не може да обслужват кредитите си. Отдавна предприемачите и бизнесът пищят, че положението им хич не е розово, но банките не ги чуват. Малките и средните предприятия са най-потърпевши.

Иванка Монова

► **Има логика в твърдението**, че ако държавата възстановява по-бързо ДДС, ще помогне на фирмите да изпълняват финансовите си задължения. Същото важи и за своевременните плащания вобщо на държавата към бизнеса. Това ще облекчи значително предприемачите.

Мирослав Петров

pari.bg Топ 3

1 Необслужваните лизингови договори към края на годината са на стойност 786 млн. лв., а в края на 2008 г. стойността им е била 95.4 млн. лв.

2 Общият обем на отпуснатите нови ипотечни кредити през януари се увеличава.

3 България се нареди сред най-рисковите икономики в света. Исландия и Гърция са най-опасни, испанското правителство заподозря план за разбиване на икономиката.

Коментар

Милер щурмува София, отстъпва за посредниците

Галя Кларк
gklark@pari.bg

” Руснаците искат да обвържат Южен поток и АЕЦ Белене с бъдещите договори за доставки на газ, но ние не бива да го позволяваме

Шефът на Газпром Милер дойде изневиделица в София и настоя пред премиера и президента следващите договори с Газпром да се обвържат с Южен поток. В същото време в Москва руснаците натиснаха гръцкия премиер да даде рамо на Южен поток пред Европа. Те използват слабостта на южната ни съседка в този период на локална финансова криза. Газпромци от няколко седмици настояват проектът Южен поток да получи приоритетен статут за ЕС като Набуко, за да се избегне оскъпяването му. Те прокарат интересите си настъпателно, но нашите управници се стремят да отстояват българските интереси. А те не са задължително свързани с Южен поток.

Договорите с трите дружества посредници, чрез които България получава доставките на газ, изтичат по различно време. Някои от тях приключват тази година. Държавата ни още от

► **Сигурността на бъдещите доставки на руски газ у нас зависи от твърдата ни позиция при преговорите с Газпром**

времето на газовата криза не иска посредници не само защото така губим пари, а защото в условия на спрени доставки не можем да разговаряме директно с Газпром, а само със страната, посредник по договора. Старото правителство се е чудило на кого да телефонира при руско-украинската криза. Ако сега стане втори такъв катаклизъм, кабинетът на Бойко Борисов ще има същия проблем. Нито Южен поток, нито Набуко съществуват още, а договорите с посредници са все още валид-

ни. Радостното е, че Газпром е отстъпил на нашето настояване при следващия договор да няма посредници.

Москва обаче трябва да отстъпи и по другия важен за нас момент. Не искаме бъдещият договор с Газпром да се обвърже с Южен поток. Ако това стане и има печалби, хубаво, ще делим дивиденди. Далеч по-сигурни обаче са таксите, които си получаваме при транзита на газ по старата газопреносна мрежа.

София трябва да отстоява един-единствен прозрачен договор с Газпром, при който всички клаузи да бъдат изрядни юридически и да отстояват нашия национален интерес. В петък пък идва шефът на Росатом у нас да предлага заем от 2 млрд. EUR за атомната централа Белене. Дали тези совалки Москва - София нямат за цел да се направи сделка - пари за АЕЦ Белене срещу удобен за Газпром договор? Бъдещето ще покаже.

Пари
НАЦИОНАЛЕН БИЗНЕСВСЕКИДНЕВНИК
WWW.PARI.BG
УЛ. КНЯЗ БОРИС I №161
София 1202
e-mail: office@pari.bg;
информация: 4395800
Издава
Бизнес Медиа Груп АД,
част от Bonnier Business Press

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Лилия АПОСТОЛОВА
4395802;
e-mail lapostolova@pari.bg
ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Стефан НЕДЕЛЧЕВ
4395802;
e-mail snedelchev@pari.bg
МЕНИДЖЪР РЕКЛАМА
Станислава АТАНАСОВА
4395851;
e-mail satanasova@pari.bg

РЕДАКЦИОНЕН ЕКИП
1 зам. главен редактор
Георги АНДРЕЕВ - 4395825
Зам. главен редактор
Мария ВЕРОМИРОВА - 4395865
Зам. главен редактор
Иван БЕДРОВ - 4395865
Нюз редактор
Димитър ДЖЕНЕВ - 4395846
Отговорен редактор
Евгени ГАВРИЛОВ - 4395845
ИНВЕСТИТОР
Мирослав ИВАНОВ - 4395867

БИЗНЕС
Мила КИСЬОВА - 4395863
МОЯТ БИЗНЕС
Светлана ЖЕЛЕВА - 4395871
НЕДВИЖИМИ ИМОТИ
Красимира ЯНЕВА - 4395863
УИКЕНД
Боряна НИКОЛАЕВА - 4395857
ФОТОРЕДАКТОР
Марина АНГЕЛОВА - 4395879
ДОКУМЕНТАЦИЯ - 4395884
РЕКЛАМА - 4395872, 4395891,
факс 4395826

КОРЕСПОНДЕНТИ
Бургас
Евгения ЖОРДЖЕВА - 0884 987 487
Велико Търново
Емилия ГУГОВА - 062/6776 54
Плевен
Ангел АТАНАСОВ - 0887 810 542
Пловдив
Михаил ВАНЧЕВ - 0889 623 679
Русе
Румен НИКОЛАЕВ - 0888 748 218

Стара Загора
Сашка ПАНАЙОТОВА - 0883 342 119
Добрич
Мария ДОБРЕВА - 0888 148 060
Перник
Мария ВАСИЛЕВА - 0888 213 804
АБОНАМЕНТ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ
Дарина ДИМОВА - 439 5840
СЧЕТОВОДСТВО - 4395815
ПЕЧАТ: Печатница София ЕООД
ISSN 0861-5608

Цитат

” Ако се наложи, може да започнат следствени действия срещу оценителите, които са участвали в сделките по заменките на гори

► **Мирослав Найденов**, министър на земеделието

Число на деня

3

► млрд. лв. са приблизителните загуби за държавата от всички заменки на горски терени

е-управление

Концепцията е твърде концептуална

Макар и с няколко месеца закъснение, в началото на седмицата Концепцията за развитието на електронното правителство (или електронно управление) на България до 2015 г. стана факт. Проблемът: концепцията е твърде концептуална. Няма ясна визия за бъдещето, както и ясно дефинирани цели, поставени пред електронното управление. Един вид всеки успех или неуспех на правителството ще бъде неизмерим.

Преди около 2 седмици МТИТС представи своя обновен портал egov.bg, в който трябва да бъдат позиционирани всички

Христо Ласков
hlaskov@pari.bg

” Електронното управление няма да ни спаси от кризата, а от тоновете бюрокрация и стотиците, ако не и хиляди часове загубено време в разправии с администрацията

услуги, предлагани от електронната администрация. В момента активните услуги обаче са едва 14 (при това в тестов период), а до края на годината броят им трябва да стане 100. Черна точка. Филма с интеграцията на всички услуги на електронното управление вече сме го гледали, но къде са услугите? Да, представените от МТИТС услуги наистина действат, но какво предлагат те?

Вписване в регистъра на корабите на Р. България? Благодаря. Според концепцията на МТИТС правителството ще залага на въвеждане на приоритетни електронни услуги.

Тази услуга може да е приоритетна, но за кого? Звучи като доста ограничен кръг потребители. Следващата вълна нови услуги трябва да ни залее на 15 март. От МТИТС отговориха на в. Пари, че в началото на следващия месец част от тях ще са свързани с МВР - по-специално издаване на дубликат на шофьорска книжка и удостоверение за собственост на автомобил.

Изпълнението на концепцията, която трябва да определи малко или много за какво и как ще бъдат изхарчени още няколко милиона лева бюджетни и европейски средства

(до края на годината са предвидени поне 21 млн. лв.). Те трябва да отидат за „постепенно преминаване към безхартиен оборот на документи, моделиране и промяна на работните процеси и ориентация към организационна ефективност”. Мечтата на бизнеса. Кой не иска да спаси разходи и време, които трябва да бъдат пропиленни по опашки за събиране на купища удостоверения за информация, с която администрацията вече разполага?

Концепцията обаче има не само лоши страни. Дори обратното, според Тодор Ялъмов от Фондацията за приложни

изследвания и комуникации концепцията, от една страна, е стъпка, която правителството трябва да направи, за да стартира широк обществен дебат за бъдещето на електронното управление. Дано обаче това не остане поредният документ, който ще бъде приет и забравен, този път не на някой рафт, а на някой сървър. Човек не трябва да е гений, за да разбере, че не можем без електронно управление. Не за да се измъкнем от кризата, или да решим проблема с бюрокрацията. Просто защото живеем в XXI век, в който хората вече дори книги не четат на хартия, камо ли да искат да се занимават с документи.

Коментар

Гърците вдигнаха блокадата, но докога

Звучи невероятно, но е факт - след блокада, която обещаваха да продължи до пролетта, гръцките фермери от района на Серес най-после оттеглиха тракторите и решиха да отворят изцяло границата с България. Земеделските стопани били постигнали споразумение с Министерството на аграрното развитие и икономиката. Фермерите обаче дават кредит на доверие на властите в южната ни съседка само до ноември, за да реши проблемите им.

Това звучи като водевил, но е истина. От настоящата до следващата зима,

Илиана Тончева
itoncheva@pari.bg

” Фермерите се смириха, но само до следващата зима, поуките остават за нас

когато дори и да няма основание за протест, стачка вероятно отново ще има. И пак ще има заложници. Българският бизнес и българската икономика. Ние си го знаем. По-важното в момента е да извлечем най-после поука от втората поред блокада. И да не разчитаме, че ще ни защити Брюксел или европейското правосъдие. А да помислим каква организация да създадем, за да може следващия път всяка фирма да знае какво точно е загубила и за какви щети може да претендира. И да създадем правна основа, която да ни позволи да си получим компенсациите.

Гледка

► След като снегът се стопи, се повиха кратерите по софийските улици

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

27.7

► млн. лв. са предвидени за ремонт и поддръжка на улиците през 2010 г.

18.8

► млн. лв. ще бъдат платени от общината за улично осветление и сигнализация

Нов дом сега с Банка ДСК!

ОТ
7,79%*

в евро

Вземете жилищен или ипотечен кредит с отстъпка от лихвения процент!

* 7,79% при превод на работна заплата по разплащателна сметка в Банка ДСК и включване в програма „ДСК Уют”.

Пример: ГПР 8,66% за кредит от 40 000 евро със срок 30 години и лихва 7,79%

www.dskbank.bg · Call center: 0700 10 375,
както и във всички подразделения на Банка ДСК

банка ДСК
Доверието е взаимно

Жилищни и ипотечни кредити

Бюрократията спъва

Едва 7 MW е общата инсталирана мощност на фотоволтаичните централи в страната въпреки добрия потенциал

Развитието на соларния бизнес в България на практика е стопирано заради бюрократични пречки и пропуски в нормативната уредба. А страната ни има добър потенциал на слънчева радиация, който варира по региони от 1100 до 1500 kWh на кв. м годишно. Чуждестранните инвеститори и банкери обаче не искат да рискуват и да инвестират, без да е ясно как ще бъдат решени основните проблеми пред този бизнес. В това е и причината соларните проекти, за които има осигурени модули и пълен набор от разрешителни, да търсят стратегически партньори, които да осигурят финансирането.

Проблеми

Липсата на фиксирана изкупна цена (feed-in tariff), която да важи за целия срок на изкупуване на зелена енергия, е сред водещите пречки пред развитието на индустрията. В момента цената на електроенергията, произведена от фотоволтаични централи до 5 kW, е 823 лв. за MWh и 755 лв. за MWh за централи с мощност над 5 kW. Тази цена обаче ежегодно до 31 март може да бъде променяна с решение на ДКЕВР.

Недостатъчно ясно разделени на задълженията между инвеститора и мрежовия оператор, когато се стигне до присъединяване на фотоволтаична централа, също спъва развитието на индустрията. Множеството разрешителни, тромавите процедури и безкрайните бюрократич-

Татяна Манчева
tmancheva@pari.bg

ни изисквания, особено когато става дума за малки инсталации, на практика са непреодолима пречка пред развитието на соларния бизнес.

Неполучени субсидии

Мерките 311, 312 и 321 от Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. предвиждат възможност да се произвежда и продава зелена енергия с цел подобряване на състоянието на селските райони. Приемът на документи за тези мерки стартира в периода септември 2008 - януари 2009 г. До момента обаче няма сключен нито един договор с фирма, която е извила желание да изгради инсталация за производство на екологично чиста енергия. С обработката на заявленията за отпускане на субсидии се занимава Държавен фонд Земеделие (ДФЗ).

В момента се изготвя съвместна методика от ДФЗ и ДКЕВР, за да се оценяват проектите за ВЕИ. Тази методика е необходима заради огромните разлики в цените на различните проекти, коментираха от пресцентъра на фонда. Очаква се да бъде готова до месец.

В момента тече и проце-

дура по разработване на закон за изменение и допълнение на Закона за възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогоривата. До края на април трябва да бъде съгласуван и внесен в Министерския съвет, съобщиха от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма.

Равносметка

Не повече от 7 MW е общата инсталирана мощност на изградените до момента фотоволтаични централи в България. Пауново (1 MW), Ботево (2MW), Янково (2.4 MW - предстои да заработи в пълния си капацитет) и Блатец (836.7 KW) са сред по-мощните проекти засега. Тези проекти се реализират въпреки неблагоприятната административна рамка, смята Никола Газдов, председател на Българската фотоволтаична асоциация. Това е и причината броят на малките соларни инсталации да не е повече от 20.

Задължение

До 2020 г. България трябва да постигне общо 16% дял на ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия съгласно Директива 2009/28/ЕО. Какъв ще бъде дялът на соларната енергия в тези 16%, е въпрос на държавна политика. Едно е сигурно обаче - ако не успеем сами да произведем достатъчно зелена енергия, ще бъдем принудени да я внесем. А при това положение ще платим както за самата енергия, така и за преноса ѝ до страната ни.

България има добър потенциал за развитие на соларния бизнес

Проект

Ей И Ес изгражда 80 MW парк

Проектът е за срок от 35 години

Ей И Ес Солар България Ламбриново обмисля изграждането на 80 MW соларен парк. Първоначалният етап на проекта ще бъде фотоволтаичната централа Св. Георги с мощност 64 MW в близост до с. Пол-

ковник Ламбриново. Терените, върху които ще се изгражда обектът, са претъстъпени за срок от 35 години с право на строеж. Това е поисканият срок на лиценза за производство на електрическа енергия. Изграждането и въвеждането в експлоатация е предвидено за края на 2012 г. Фотоволтаичната централа има подписан предварителен

договор с НЕК ЕАД. По мнение на експерти от НЕК и ЕСО няма да има проблем с присъединяването на 80 MW към електропреносната мрежа. Ей И Ес Солар България Ламбриново е дъщерно дружество на американската компания AES Solar. Решението за издаването на лиценз ще бъде взето на закрито заседание на ДКЕВР на 22 февруари.

Инициатива

Тръгна проект за оптимизация в 12 страни

▶ Проектът PV Legal е инициран от Европейската комисия. Цели премахване на административните бариери пред изграждането на фотоволтаични инсталации в страните от ЕС. ЕК ще дава препоръки към отделните страни къде и какво трябва да се оптимизира.

▶ Обхваща 12 европейски държави - България, Чехия, Франция, Германия, Гърция, Италия, Полша, Португалия, Словакия, Испания, Холандия и Великобритания.

▶ Присъединяването на соларна инсталация към мрежата в Европа отне-

ма от по-малко от месец до няколко години. Крайната цел на проекта е да се намали времето, което е необходимо за присъединяването към електрическата мрежа.

▶ Това ще стане на базата на събрана информация за специфичните бюрократични пречки във всяка от 12-те избрани европейски държави.

▶ След като се направи подробен анализ на събраната информация, към законодателните органи и мрежовите оператори ще бъдат отправени препоръки за усъвършенстването и опростяването на административната регулация.

▶ Проектът PV Legal официално стартира през юли 2009 г. и трябва да завърши през февруари 2012 г.

Какви са практиките по света

Във Великобритания предлагат атрактивни стимули при производство на енергия от ВЕИ

Поставянето на соларни панели върху покриви и фасади на сградите е един от начините да се оползотворява енергията от слънцето. Едно от най-големите предимства на тези инсталации е фактът, че генерираната енергия се консумира веднага и на място - няма загуби от пренос и не се изисква допълнително изграждане на електропреносна мрежа.

Великобритания

Във Великобритания предвиждат да плащат на соб-

ственици на домове, които произвеждат енергия от ВЕИ от началото на април 2010 г. Интересното е, че държавата ще плаща дори ако собственикът е потребил сам тази енергия. Получаваният финансов стимул ще зависи от използваната технология, като са обхванати практически всички възобновяеми ресурси - вятър, вода, термопомпи (въздушни и геотермални), биомаса, биогорива, биогаз, слънце и микрогенерация (до 2 kW).

Чиста печалба

Сумата от дотации, която например една малка соларна инсталация с мощност 2.5 kW може да донесе на своя собственик, е 900

GBP (1433 USD) годишно, са изчислили от Департамента по енергетика и климатични промени на Великобритания. Отделно ще се пестят и около 140 GBP (223 USD) от годишната сметка за електроенергия заради намаленото дневно потребление.

По света

Американското правителство, въпреки че не предлага толкова атрактивен стимул като във Великобритания, предоставя 30% намаление на данъка (но не повече от 1500 USD) при изграждане на отопление, което не замърсява околната среда. Тази опция важи обаче само за съществуващи сгради, които са основно жилище, и засега

е предвидено да се прилага до 31 декември тази година. В Германия поставянето на соларни панели върху покривите е улеснено от факта, че става на регистрационен принцип. Нужно е единствено да се уведомят местните власти и мрежовият оператор, а включването в разпределителната мрежа става в кратки срокове.

900

▶ GBP е държавната помощ във Великобритания за собственици на малка соларна инсталация с мощност до 2.5 kW

СОЛАРНИЯ БИЗНЕС

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

Приоритети

Режимът трябва да е рестриктивен

Министерството на икономиката насърчава локалните инсталации

Проектите за ВЕИ у нас не се замразяват, а просто трябва да се въведе по-рестриктивен режим при одобряването на някои от исканията, казаха от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. Според тях

е необходимо одобряване на инвестиционния климат и опростяване на процедурите по узаконяване, което ще се предвиди законодателно.

Важни условия за успешното развитие на проектите за ВЕИ са определянето на ясни правила и инструменти за регулирането им, както и задържането на оптималните преференциални цени, които България предлага в

момента, казаха от МИЕТ. Експертите от министерството са категорични, че ще се насърчават проекти за подпомагане развитието на локални инсталации, както и покривни фотоволтаични инсталации. Това е един от начините да се стимулира развитието на ВЕИ, без да са необходими сериозни инвестиции за доизграждане на електропреносната мрежа.

Стъпки Етапите при изграждането на соларен парк

- Избиране на подходящ терен (провежда се енергиен одит)
- Закупуване или вземане под аренда на терена
- Промяна на статута на земята при необходимост - за площи до 50 дка това става на областно ниво, за по-големи площи - от Комисията за земеделски земи към МЗХ (според предложените законови промени земеделска земя с категория от 1 до 4 няма да подлежи на промяна на статута)
- Оценка на въздействие то върху околната среда (ОВОС) - компетентни по тази процедура са МОСВ и РИОСВ

- Издаване на виза за проектиране от главния архитект на общината
- Определяне на геоложките характеристики за района
- Изготвяне на идеен и на работен проект - първият най-общо изяснява конструктивни, електро-технически, инфраструктурни въпроси, а вторият детайлно представя всички части на строежа
- Подписване на предварителен договор за присъединяване на фотоволтаичната централа към електрическата мрежа
- Получаване на разрешение за строеж - издава се от главния архитект на общината или района (за градове с районно деление).
- Издаване на лиценз от ДКЕВР за фотоволтаични инсталации с обща мощност над 5 MW

Има твърде много неясноти

За миналата година имаме готови 16-17 проекта в областта на ВЕИ. Те са на етап разрешително за строеж и кандидатстват по мерки 311 и 312 от ПРСР. Има неяснота колко трае преглеждането на един проект. Обратната връзка е много бавна.

Деница Мирчева,
експерт по разработване на европейски проекти в Хедж Консулт ООД

Трябва ясна визия за енергетиката

Очаквам в следващите години соларните технологии да се развият. В момента те са далеч от своя етап на зрялост. Ще има подобрение в технологията на панелите. Трябва да има ясна визия за енергетиката в България и да се правят политики на базата на това. Например - дали да се инве-

Левон Хампарцумян,
главен изпълнителен директор на УниКредит Булбанк

Трябва да има повече яснота от страна на институциите за движението на проектите. В крайна сметка бенефициент, разчитащ на авансово плащане по програмата, е принуден да чака неизвестен период от време или да търси алтернативно финансиране.

стира в слънчеви централи или в енергоспестяващи технологии, или и в двете, но какъв да е балансът. България не е достатъчно богата да си позволи големи соларни паркове. Държавата трябва да направи такава регулация че да е изгодно например да се изграждат соларни покриви.

Изкупуване Методика за определяне на цените от ВЕИ

- Цената за изкупуване на електрическа енергия от ВЕИ съдържа два компонента:
- 80 на сто от средната продажна цена за предходната календарна година на обществените или крайните снабдителни и
- добавка, определена от Държавната комисиция за водно и енергийно регулиране, по критерии в зависимост от вида на първичния енергиен източник. За следващата календарна година тази добавка не може да бъде по-малка от 95 на сто от стойността на добавката за предходната календарна година.

Интервю Никола Газдов, председател на БФА

Инвеститорите може да се откажат от проектите у нас

През 2020 г. зелена енергия в България ще се консумира, но може да се наложи да я внасяме

► **Господин Газдов какъв е потенциалът за развитие на ВЕИ в България до 2020 г.?**

- Потенциалът на страната ни е огромен, тъй като сме на едно от челните места в Европа по слънцегреене. Имаме доста добри показатели по отношение на вятърен потенциал, биомаса, геотермална енергия. Надявам се, че ще надминем индикативната цел - през 2020 г. 16% от потребяваната енергия да идват от ВЕИ.

► **При евентуално изпълнение на тази цел какви ще бъдат санкциите за България?**

- Ще трябва да купуваме зелена енергия от съседни страни - Румъния, Турция, и тогава вместо инвестициите да са в нашата страна и да се открият нови работни места, този социален ефект ще отиде в друга държава.

► **Как върви сътрудничеството на БФА с министерствата? Вземат ли се под внимание вашите предложения за изменения в законите, засягащи ВЕИ?**

- През последната година имаме по-добър диалог с институциите, има чувателност. Ние се стараем да представим гледната точка на бизнеса, но смятаме, че позицията ни отчита интересите на всички участници в този пазар и най-вече на крайния потребител, който иска екологично чиста

СНИМКА МАРИНА АНГЕЛОВА

енергия на приемлива цена. Трябва да се намери разумен баланс между интересите на ЕРП, инвеститорите, НЕК и другите играчи на фотоволтаичния пазар. В крайна сметка водеща трябва да бъде дългосрочната социална полза.

► **Закакви промени лобирате?**

- Лобирането в България се разбира като нещо тайно, непрозрачно и вредно. Ние от БФА залагаме на проактивен диалог и постигане на все по-добра комуникация, за да може държавните учредения да разберат проблемите пред ВЕИ бизнеса и адекватно да го отразят в законовите промени. Необходимо е фиксиране на feed-in tariff за целия период на изкупуване на произведената електроенергия, за да може фотоволтаичният бизнес да се развива. Трябва да се реши и въпросът с тромавите административни процедури, особено за малките покривни инсталации.

В противен случай инвеститорите ще стоят и ще чакат. Или направо ще се откажат да инвестират в България. Лично аз знам за няколко компании, които

промениха инвестиционните си намерения след обсъжданията за мораториум през декември 2009 г.

► **Коис тазикомпании?**

- Не бих желал да ги назова поименно, но бяха инвеститори от Германия, Белгия и две азиатски компании. Ето и още един пример за това, че фотоволтаиката в България се развива не благодарение на регулаторната рамка, а на-против - въпреки нея. JUWI Solar - компания, която се е наложила като име във фотоволтаиката и има представителство в 24 страни, няма свое представителство у нас. България е потенциално добра инвестиционна дестинация, но в момента предлага повече рискове, отколкото възможности.

► **Кога чакват да бъдат готови промените в енергийните закони?**

- Промените трябва да влязат в сила най-късно до 5 декември 2010 г., когато е крайният срок за България да хармонизира законодателството си съгласно директива 2009/28/ЕО. Компаниите от сектора обаче силно се надяват това да стане по-рано.

Татяна Манчева

СОЛАРНИЯ БИЗНЕС

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

Приоритети

Режимът трябва да е рестриктивен

Министерството на икономиката насърчава локалните инсталации

Проектите за ВЕИ у нас не се замразяват, а просто трябва да се въведе по-рестриктивен режим при одобряването на някои от исканията, казаха от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. Според тях

е необходимо одобряване на инвестиционния климат и опростяване на процедурите по узаконяване, което ще се предвиди законодателно.

Важни условия за успешното развитие на проектите за ВЕИ са определянето на ясни правила и инструменти за регулирането им, както и задържането на оптималните преференциални цени, които България предлага в

момента, казаха от МИЕТ. Експертите от министерството са категорични, че ще се насърчават проекти за подпомагане развитието на локални инсталации, както и покривни фотоволтаични инсталации. Това е един от начините да се стимулира развитието на ВЕИ, без да са необходими сериозни инвестиции за доизграждане на електропреносната мрежа.

Стъпки Етапите при изграждането на соларен парк

- Избиране на подходящ терен (провежда се енергиен одит)
- Закупуване или вземане под аренда на терена
- Промяна на статута на земята при необходимост - за площи до 50 дка това става на областно ниво, за по-големи площи - от Комисията за земеделски земи към МЗХ (според предложените законови промени земеделска земя с категория от 1 до 4 няма да подлежи на промяна на статута)
- Оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) - компетентни по тази процедура са МОСВ и РИОСВ

- Издаване на виза за проектиране от главния архитект на общината
- Определяне на геоложките характеристики за района
- Изготвяне на идеен и на работен проект - първият най-общо изяснява конструктивни, електро-технически, инфраструктурни въпроси, а вторият детайлно представя всички части на строежа
- Подписване на предварителен договор за присъединяване на фотоволтаичната централа към електрическата мрежа
- Получаване на разрешение за строеж - издава се от главния архитект на общината или района (за градове с районно деление).
- Издаване на лиценз от ДКЕВР за фотоволтаични инсталации с обща мощност над 5 MW

Има твърде много неясноти

За миналата година имаме готови 16-17 проекта в областта на ВЕИ. Те са на етап разрешително за строеж и кандидатстват по мерки 311 и 312 от ПРСР. Има неяснота колко трае преглеждането на един проект. Обратната връзка е много бавна.

Деница Мирчева,
експерт по разработване на европейски проекти в Хедж Консулт ООД

Трябва ясна визия за енергетиката

Очаквам в следващите години соларните технологии да се развият. В момента те са далеч от своя етап на зрялост. Ще има подобрение в технологията на панелите. Трябва да има ясна визия за енергетиката в България и да се правят политики на базата на това. Например - дали да се инве-

Левон Хампарцумян,
главен изпълнителен директор на УниКредит Булбанк

Трябва да има повече яснота от страна на институциите за движението на проектите. В крайна сметка бенефициент, разчитащ на авансово плащане по програмата, е принуден да чака неизвестен период от време или да търси алтернативно финансиране.

стира в слънчеви централи или в енергоспестяващи технологии, или и в двете, но какъв да е балансът. България не е достатъчно богата да си позволи големи соларни паркове. Държавата трябва да направи такава регулация че да е изгодно например да се изграждат соларни покриви.

Изкупуване Методика за определяне на цените от ВЕИ

- Цената за изкупуване на електрическа енергия от ВЕИ съдържа два компонента:
- 80 на сто от средната продажна цена за предходната календарна година на обществените или крайните снабдители и
- добавка, определена от Държавната комисия за водно и енергийно регулиране, по критерии в зависимост от вида на първичния енергиен източник. За следващата календарна година тази добавка не може да бъде по-малка от 95 на сто от стойността на добавката за предходната календарна година.

Интервю Никола Газдов, председател на БФА

Инвеститорите може да се откажат от проектите у нас

През 2020 г. зелена енергия в България ще се консумира, но може да се наложи да я внасяме

► **Господин Газдов какъв е потенциалът за развитие на ВЕИ в България до 2020 г.?**

- Потенциалът на страната ни е огромен, тъй като сме на едно от челните места в Европа по слънцегреене. Имаме доста добри показатели по отношение на вятърен потенциал, биомаса, геотермална енергия. Надявам се, че ще надминем индикативната цел - през 2020 г. 16% от потребяваната енергия да идват от ВЕИ.

► **При евентуално изпълнение на тази цел какви ще бъдат санкциите за България?**

- Ще трябва да купуваме зелена енергия от съседни страни - Румъния, Турция, и тогава вместо инвестициите да са в нашата страна и да се открият нови работни места, този социален ефект ще отиде в друга държава.

► **Как върви сътрудничеството на БФА с министерствата? Вземат ли се под внимание вашите предложения за изменения в законите, засягащи ВЕИ?**

- През последната година имаме по-добър диалог с институциите, има чувателност. Ние се стараем да представим гледната точка на бизнеса, но смятаме, че позицията ни отчита интересите на всички участници в този пазар и най-вече на крайния потребител, който иска екологично чиста

СНИМКА МАРИНА АНГЕЛОВА

енергия на приемлива цена. Трябва да се намери разумен баланс между интересите на ЕРП, инвеститорите, НЕК и другите играчи на фотоволтаичния пазар. В крайна сметка водеща трябва да бъде дългосрочната социална полза.

► **Закакви промени обирате?**

- Лобирането в България се разбира като нещо тайно, непрозрачно и вредно. Ние от БФА залагаме на проактивен диалог и постигане на все по-добра комуникация, за да може държавните учредения да разберат проблемите пред ВЕИ бизнеса и адекватно да го отразят в законовите промени. Необходимо е фиксиране на feed-in tariff за целия период на изкупуване на произведената електроенергия, за да може фотоволтаичният бизнес да се развива. Трябва да се реши и въпросът с тромавите административни процедури, особено за малките покривни инсталации.

В противен случай инвеститорите ще стоят и ще чакат. Или направо ще се откажат да инвестират в България. Лично аз знам за няколко компании, които

промениха инвестиционните си намерения след обсъжданията за мораториум през декември 2009 г.

► **Коис тазикомпании?**

- Не бих желал да ги назова поименно, но бяха инвеститори от Германия, Белгия и две азиатски компании. Ето и още един пример за това, че фотоволтаиката в България се развива не благодарение на регулаторната рамка, а на-против - въпреки нея. JUWI Solar - компания, която се е наложила като име във фотоволтаиката и има представителство в 24 страни, няма свое представителство у нас. България е потенциално добра инвестиционна дестинация, но в момента предлага повече рискове, отколкото възможности.

► **Кога чакват да бъдат готови промените в енергийните закони?**

- Промените трябва да влязат в сила най-късно до 5 декември 2010 г., когато е крайният срок за България да хармонизира законодателството си съгласно директива 2009/28/ЕО. Компаниите от сектора обаче силно се надяват това да стане по-рано.

Татяна Манчева

От Газпром съгласни да няма посредници за газа

Милер неочаквано дойде и поиска срещи с премиера и президента

Новите договори за доставка на газ в България ще бъдат подписвани директно без посредници между българската и руската газова компания. Това стана ясно след среща на президента Георги Първанов вчера с председателя на УС на Газпром Алексей Милер. Новината бе съобщена от пресцентъра на президента.

Визита
Шефът на Газпром Алексей Милер дойде неочаквано в страната ни във вторник и по негова лична молба бе приет от премиера Бойко Борисов и президента

Георги Първанов. Милер и Първанов са обсъдили реализацията на проекта Южен поток и подготовката на нови договори за доставка и транзит на газ заради предстоящото изтичане на действащите в момента договори. Алексей Милер е потвърдил съгласието на руската страна за директни договори между газовата компания и българската държава.

Преговори
Българското желание да се изолират посредниците беше обсъждано още през пролетта на 2009 г. Тогава България постави въпроса за директни доставки без посредници заради газовата криза, припомни за в. Пари бившият министър на икономиката и енергетиката Петър Димитров. Поне 1

▶ Транзитът на газ за България да бъде разглеждан в контекста на проекта Южен поток по начин, по който страната ни да не бъде оштетена, е поискал премиерът Бойко Борисов на срещата си с шефа на Газпром Алексей Милер

долар на 1000 куб. м газ губим от посредничеството от трите дружества посредници на Газпром, заяви Димитров. Никой обаче не можел да сметне колко точно губи страната ни от посредничеството. Въпросът не е само колко губим, много по-важно е при подобна газова криза да можеш да потърсиш отговорност от доставчика, а не от посредниците, коментира Димитров.

Три са фирмите посредници в доставката на руския природен газ - Винтерсхал, Овергаз Инк и Газпромекспорт. Трите договора с тях изтичат по различно време, единият - тази година, другият - догодина, а

третият - 2012 г. От Овергаз заявиха, че не коментират политически събития.

Южен поток
Новият договор на България с Газпром да бъде обвързан с проекта Южен поток е поискал Милер на срещата си с президента. Шефът на Газпром е уверил Първанов, че ще бъдат защитени интересите на българската страна.

Алексей Милер е разговорил по тази тема и с премиера Бойко Борисов и министъра на икономиката, енергетиката и туризма Трайчо Трайков. Борисов е поставил въпроса съществуващият транзит на газ за България да бъде разглеж-

дан в контекста на проекта Южен поток по начин, по който страната ни да не бъде оштетена, съобщиха от пресслужбата на премиера.

От своя страна Газпром съобщава чрез пресслужбата си, че сред обсъжданите въпроси е бил и ходът на реализиране на прединвестиционния стадий на Южен поток. Като първостепенни задачи са определени подготовката на търговско-икономическата обосновка на българската част от газопровода и създаването на съвместна проектна компания между Газпром и Българския енергиен холдинг.

Гаял Кларк

АЕЦ Белене Русия ни предлага 2 млрд. EUR заем

▶ Русия предложи 2 млрд. EUR заем на България за продължаване на строителството на АЕЦ Белене през следващите две години. Генералният директор на Държавната корпорация по атомна енергия (Росатом) Сергей Кириенко пристига в петък у нас, каза министърът на икономиката, енергетиката и туризма Трайчо Трайков вчера. Според него е важно каква ще е формата на финансирането, дали ще е проектно, или ще се заложат дялове, които впоследствие ще бъдат продадени на друг инвеститор.

▶ Намерението на правителството е да намали сегашното си участие от 51% в проектната компания и да привлече нови инвеститори. Българското участие щяло да бъде изчислено на базата на вложените до момента средства. По данни от икономическото министерство от миналата година те са около 2 млрд. лв.

▶ Трайков не изключва възможността срещу финансирането руснаците да придобият дял от 20-30% от проекта. Идеята за руското участие няма да стане на всяка цена, застрахова се той. Срещу отпуснатата сума руската страна щяла да получи гаранция, че ще участва като акционер в новата проектна компания с БЕХ и НЕК. Така нямало да се изискват гаранции нито от държавата, нито от НЕК по проекта, а Русия ще запази дял в него.

Решение Дружество на Газпром ще продава ток у нас

▶ Газпром Маркетинг и Трейдинг Лимитид (GM&T) иска 20-годишен лиценз за търговия с електрическа енергия на територията на България.
▶ Очаква се покупко-продажбата на ток да започне до два месеца, коментираха представители на компанията. Оттам са заложили голям марж между продажната и

покупната цена в своя бизнес план с намерението да търгуват не само в нашата страна, но и с други държави от региона. Ще развиваме регионалния пазар, заявиха Голдмън и Преда, представители на компанията. GM&T имат намерение да се включат и в търговията с емисии, но след като опознаят спецификите на българския пазар.

▶ Окончателното решение за издаването на лиценз ще бъде взето на закрито заседание на ДКЕВР на 22 февруари.

Да не обвързваме енергийните проекти с доставките на руски газ

Нашият интерес е следващите договори за доставка на газ да не са обвързани с Южен поток, както настоява Русия. По-изгодно за България е бъдещият договор за доставки на руски газ да е въз основа на съществуващата газопреносна мрежа, а газопроводът Южен поток е плюс. Транзитът през България в договора с Газпром е

Петър Димитров,
бивш министър на икономиката и енергетиката

гарантиран до 2030 г., но не и доставките.

Русия иска част от транзита да мине по Южен поток и България да получава половината приходи от дивиденди. Но ако няма дивиденди, нищо няма да получим, затова за нас е по-изгодно да използваме старата мрежа за нови количества газ, при която получаваме такси.

Гърция ще лобира пред ЕС Южен поток да е европейски

На този етап подкрепата от Брюксел има само Набуко

За да бъде ускорено строителството на газопровода, Гърция ще се обърне към европейските органи и други държави от ЕС, за да бъде включен той в трансевропейската газопреносна мрежа, обеща гръцкият премиер Гергиос Папандреу при визитата си в Москва, цитиран

от money.bg. На този етап подкрепа от ЕС има алтернативният проект Набуко. Гръцкото рамо е нужно на Газпром, коментира електронното издание. Статутът на трансевропейска мрежа, който Газпром ще се стреми да получи и за Северен поток, ще го изведе извън регулациите на Енергийната харта, тъй като ще бъде третиран като европейски. Енергийната харта е приета през

1991 г. и съдържа механизми за разрешаване на конфликти и регулиране на транзита на енергийни суровини към Европа. Документът дава и някои преференции при изграждането на трасета на територията на ЕС. Всички разрешителни процедури за Южен поток може да бъдат завършени съвсем скоро, което ще ускори старта на изграждане на гръцкия ръкав.

Гаял Кларк

Вземи абонамент

Разумно решение
на цена от
336 лв.
с включен ДДС

спечели реклама

Пари

Инвестирайте в информация и направете своя абонамент сега на: 02/ 439 58 36, 02/ 439 58 35, 02/ 439 58 40

Приходите от престъпна дейност са близо 5 млрд. лв.

Пазарът на имоти и инвестициите в политика - основна пералня на мръсните пари

Най-малко 4-5 млрд. лв. са годишните приходи от нелегални пазари и престъпни дейности в България, показват последните проучвания на Центъра за изследване на демокрацията (ЦИД). У нас наред с пазара на имоти, който е един от основните канали за пране на пари, се развива и по-специфична форма - политическата инвестиция. Става въпрос за спонсорство на политически партии и купуване на изборни гласове. Срастването на престъпния свят с държавния апарат е на всички нива, без изключение, заяви министърът на вътрешните работи Цветан Цветанов, който присъства на представянето на проучването на ЦИД.

Схеми
В България схемите за пране на престъпно придобити пари са елементарни, коментира Тихомир Безлов, анализатор в ЦИД. Една от най-често използваните

е закупуването на имот на ниска цена и продажбата му на доста по-висока. Чрез препродажба на селскостопански стоки също се преработват пари. Банките пък много често се превръщат в консултантите на „перачите“, защото те в крайна сметка са им и клиенти, заяви Безлов.

Разследващите органи избягват да се захващат с по-сложните схеми за пране на пари, показват наблюденията на ЦИД. По много знакови дела има достатъчно доказателства, които биха могли да доведат до ефективно преследване на престъплението, но те невинаги се използват, смята Безлов.

Преследване
Наказателното преследване на прането на пари в България е символично, констатира от ЦИД. По данни на Върховната касационна прокуратура през 2009 г. в съда са внесени само 24

► Срастването на престъпния свят с държавния апарат е на всички нива, без изключение, коментира министърът на вътрешните работи Цветан Цветанов

СНИМКА МАРИНА АНГЕЛОВА

акта за пране на пари. Друга причина за ниската успеваемост е недостатъчният капацитет на държавните институции в борбата с прането на пари. От ЦИД са изработили Наръчник за изследване на изпирани на пари. В него са описани основните техники и методи за работа срещу прането на пари. Наръчникът няма да стане обществено достояние, а ще се използва само от специализираните органи.

Дарина Черкезова

Разкрития Алексей Петров дължи 1.5 млн. лв. данъци

► Алексей Петров дължи над 1.5 млн. лв. данъци, показва проверката на НАП, съобщи министърът на вътрешните работи Цветан Цветанов. Той не уточни за какъв период от време са дължимите данъци, но коментира, че прихо-

дите на Петров идват не само от заплатата му в ДАНС, а и от дивиденди на компании, които са го ползвали като консултант. ► В момента се разследва и лице, което се е облагодетелствало от поста си с над 1 млн. лв., каза още Цветанов. Той уточни, че не става въпрос за арестуваните към момента шефове на дирекции, а за лице от финансовия сектор. В схемата е намесен

неговият началник, до когото е стигнала сумата от 30 хил. лв. ► Арестуван е и директорът на дирекция Миграция към МВР Стефан Христов по обвинения за злоупотреби със служебно положение. Той е давал незаконно разрешителни за пребиваване на територията на страната и документи за български корен за лица, които са кандидатствали за българско гражданство.

Данъчните декларации за доходите вече са с баркод

Изчисленията на налозите ще стават автоматично, без риск от грешки

При попълването на декларацията за облагане на доходите на физически лица вече няма да се допускат технически грешки, тъй като всички изчисления ще стават автоматично.

Новата декларация е с баркод и от вчера е достъпна на страницата на сайта на НАП, съобщиха от приходната агенция. Тя може да бъде попълнена на компютър и не е необходимо да разполагате с електронен подпис. В нея се попълват единствено данните за получените доходи и удържаните през годината авансови данък и осигуровки вноски. Всички останали изчисления на нормативно признатите разходи и данъка за довносяне се извършват автоматично.

Разпечатване
След като се попълни електронно, декларацията трябва да се разпечата на принтер (препоръчително на лазерен) и да се подпише собственоръчно.

При разпечатването се генерира баркод, който съдържа цялата попълнена информация и позволява данните да бъдат заредени в системата на НАП при сканиране и без човешка намеса, посочват от агенцията.

Подаване
Начинът за изпращането на декларацията е същият - по пощата чрез обратна разписка или в офисите на данъчната администрация. От НАП напомнят, че крайният срок за подаване на годишните данъчни декларации е 30 април. До тази дата трябва да бъде заплатен и дължимият данък за довносяне.

Биляна Вачева

Митничари Хванаха цигари контрабанда за 16 млн. лв.

Контрабанден внос на цигари за над 16 млн. лв. предотвратиха митничарите от пристанище Варна, съобщиха от финансовото министерство. При проверка митническите инспектори установяват, че вместо обявената стока с произход от Китай в 40-футов контейнер има цигари, българска марка. Работата по случая продължава. Контейне-

рът ще бъде изцяло разтоварен. Ден преди това митничарите хванаха и 6244 бутилки алкохол с фалшиви бандероли в Луковит за близо 30 хил. лв. Бутилките са с марките Пещера, Търговище и Сис Индъстриъз - Карнобат. Напоследък служителите на митниците се натъкват на много нарушения в Луковит. В края на миналата седмица там бяха задържани 3000 л ракия, 1210 бутилки алкохол с изтекъл бандерол, безмитни цигари и тютюн без документи за платен акциз.

Б. Вачева | pari.bg

НАЦИОНАЛЕН ТЕЛЕФОН ЗА ЗАЯВИ
0 7001 7001
НА СЕДИЩЕ НА ЕДИН ПРОСЪСНИ ПЛАНОВИ

6000 НАСЕЛЕНИ МЕСТА
ВСИЧКИ КУРИЕРСКИ УСЛУГИ
ДО ВСЯКА ТОЧКА НА БЪЛГАРИЯ

НА ЕДНАКВО
НИСКА ЦЕНА

SPEEDY
LUXURY COURIER SERVICES
РЕЧНО СТОПНО

С 15% скочиха лошите кредити на небанковите дружества

Фирмите са изтеглили с 281 млн. лв. по-малко заеми

С 14.8% са се увеличили лошите кредити при небанковите финансови институции в рамките на 1 година, съобщиха от БНБ. В края на 2009 г. необслужваните заеми са на стойност 222.838 млн. лв., докато година по-рано те са били 194.089 млн. лв. За последното тримесечие се наблюдава лек спад на лошите кредити, отчитат от националната банка. Към 31 септември те са били в размер на 240 млн. лв.

Очаквания

Процентът на необслужваните кредити в нашия сектор наистина скочи почти двойно, посочиха от ИзиКредит. Те са категорични, че са успели да овладеят необслужваните заеми. Ръстът на необслужваните кредити при нас през последните три месеца на 2009 г. е само 3.7% спрямо предходното тримесечие, поясниха от ИзиКредит. Ръководството на компанията обаче са оптимисти за 2010 г. Напротивно мнение обаче са от Кредитекс. Според тях няма да има подобрение до края на годината. На този

► **Домакинствата са теглили с 1 млрд. лв. по-малко кредити от небанковите дружества през 2009 г.**

СНИМКА БОБИ ТОШЕВ

етап не виждаме условия и процеси в икономиката, които да ни дават основание да предполагаме скорошно съществено намаляване дела на лошите вземания, твърдят от Кредитекс.

Вземания

Вземанията на небанковите дружества се стопяват с над 1 млрд. лв., или 37.6%, показва статистиката на БНБ. За 2009 г. те са били на стойност 1.757 млрд. лв., а година по-рано са били 2.817 млрд. лв. Върху размера на вземанията по кредити оказва влияние по-ниският размер на нетните покупки на кредити от други институции, твърдят от БНБ. Към края на декември 2009 г. заемите възлизат на 871.7

млн. лв. при 1.934 млрд. лв. към декември 2008 г.

Сектори

През 2009 г. домакинствата са теглили значително по-малко кредити в сравнение с 2008 г. Общият им размер намалява с 39.4% и възлиза на 1.453 млрд. лв. През миналата година домакинствата са теглили най-вече потребителски заеми. Към края на декември размерът им е 718.4 млн. лв., което е с 43% по-малко от предишната година. Жилищните кредити намаляват с 37.5% в сравнение с края на 2008 г. и възлизат на 624.1 млн. лв. Фирмите са теглили с 30.4%, или с 281.1 млн. лв. по-малко заеми, показва статистиката.

Радослава Димитрова

Болници дължат 26 млн. лв. на Софарма Трейдинг

Дистрибуторът на лекарства има 30% пазарен дял

Задълженията на болниците към Софарма Трейдинг са над 26 млн. лв. Въпреки това дружеството продължава да доставя лекарства и изпълнява договорите си към лечебните заведения, се казва в отворено писмо на компанията. Няма спрени доставки към нито една болница, уточниха от Софарма Трейдинг. Отвореното им писмо до медиците бе по повод онлайн публикация, че компанията

е спряла доставки на медикаменти за болниците в Чирпан и Никопол.

Пазар

Софарма Трейдинг притежава 30% пазарен дял. Това се дължи на вече подписани договори за дистрибуция на лекарства, медицинска апаратура и консумативи с 99% от лечебните заведения в страната. Лоша кредитна история притежаваме само с 4-5 от тях. С останалите болници сме намерили подходи за разсрочено плащане в интерес на двете страни, посочват от Софарма Трейдинг АД.

Задължения

Преди дни стана ясно, че много лечебни заведения в страната не изплащат дълговете си към доставчици на медицинска апаратура и консумативи, които надхвърлят 100 млн. лв., като 55% от сумата са за просрочени задължения над една година. В същото време НЗОК все още не се е издължила на 100% за извършените услуги от болниците през декември 2009 г., защото събираемостта от здравни вноски през януари е била изключително ниска.

Светлана Желева

София Обявяват конкурсите за ремонти и чистота

До дни ще бъдат обявени конкурсите за ремонти на улици и почистване. Това съобщиха за в. Пари кметът на София Йорданка Фандъкова. Тя обясни, че почистването на подлезите ще бъде записано в договорите с фирмите по чистота като задача. Когато това е заложено, може да се контролира и санкционира, категорична е Фандъкова. Тя призна, че кметството все още не е подписало договор за почистване и сметоизвозване от Люлин, Овча купел, Младост,

Витоша и част от Триадница със Заубермахер България ЕАД. Причината е, че дружеството още не е предоставило финансови гаранции пред кметството, обясни столичният градоначалник. Заради финансовата криза Заубермахер България се съгласи да сваля цените на всички дейности, описани в договора с около 20%.

К. Янева | pari.bg

Методика

Обясняват как се формира цената на тока

Методиката за изчисляване на цената на тока в зависимост от качеството

му ще бъде представена и обсъдена на кръгла маса на 25 февруари. На нея НЕК, Енергийният системен оператор и ЕРП ще обсъдят целевите нива и как те ще бъдат постигнати. Очаква се резултатите от приложението й да бъдат усетени от юли 2011 г. Честотата на прекъсванията на тока и времето за отстраняването им са сред основните елементи, които ще залегнат в нея. Важно е да се отчита, че от 2006 г. насам се наблюдава подобряване на тези показатели, подчерта председателят на ДКЕВР Ангел Семерджиев. Постепенно към методиката ще се добавят и нови критерии.

Т. Манчева | pari.bg

Интервю Енчо Енев, консултант на проекта за производство на е

До една година имаме първия

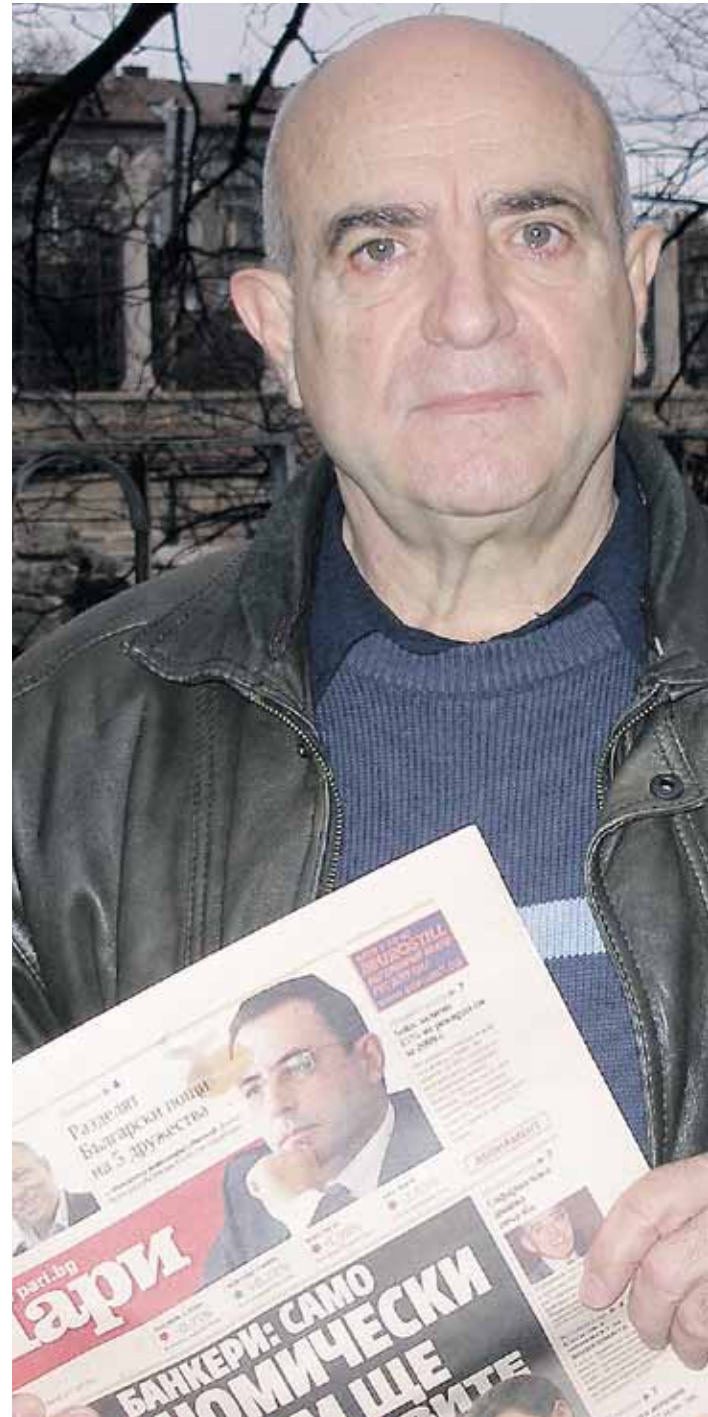
Стара Загора е най-доброто място

► **Господин Енев, премиерът Бойко Борисов съобщи, че в Стара Загора ще бъде направена инвестиция от 100 млн. лв. в завод за производство на електромобили. В какъв период и на какво етапа ще бъдат инвестирани тези пари?**

- Инвестицията ще бъде направена на няколко етапа. Първият ще включва производство само на лекия автомобил ZCV-4 (Зиро Карбон Вийтъл), семеен четириместен автомобил. Този автомобил е най-добре тестван на пътя и производството в България ще започне именно от него. На по-късен етап в завода ще стартира производството на лекотоварни коли тип микробус, а след това и на автобуси за градски транспорт, които са с 60 места. Така реално се очертават три етапа в производствения процес в България - лични превозни средства, лекотоварни тип микробус и автобуси. Фирма Зиро Карбон Технолоджи има разработен и спортен модел, който се нарича ZCV-2. Той ще започне да се произвежда при нас на по-късен етап.

► **Това означава ли, че английската фирма Зиро Карбон Технолоджи ще произвежда в България всички разработени от нея прототипи на автомобили?**

- Да, всички изпитани от фирмата автомобили, готови за промишлено производство, ще бъдат произведени в България. Английската фирма Зиро Карбон Технолоджи работи съвместно с британския инвестиционен фонд Куоръс Венчър. Тази фирма заедно с фонда Куоръс Венчър е потенциалният инвеститор на производството на електромобили в България. Фирмата изповядва зелената философия, тоест всичко, което се появява на пазара, да бъде с нулеви въглеродни емисии в името на екологията. Автомобилът е 100% екологичен. В този смисъл, ако бъдат наложени квотите за въглеродни емисии, използването на електромобила ще бъде един от начините да намалим въглеродните емисии, за да не плащаме съответните глоби. Сега английската фирма произвежда в завод в Австрия бутикови количества електромобили. Произведени и продадени са около 200 автомобила. Очаква се заводът за елек-

тромобили в България да бъде значително по-голям от австрийския. При нас ще има промишлено производство, това е един от подходите, когато трябва да се намалят производствените разходи.

► **Как стана така, че английската фирма Зиро Карбон Технолоджи избра вас за консултант по проекта за производство на електромобили в България?**

- Един наш бивш заместник-министър ме е препоръчал на инвеститорите. Те се свързаха и разговаряха с мен. След като ми обясниха задълженията, аз приех. Това беше преди по-малко от година. Моето задължение като консултант включва само технико-организационните задачи по проекта. Целта ми беше да убедя инвеститорите къде е най-

добре да произвеждат. Тук не става въпрос за емоции, а за чисто икономическата страна на въпроса. Ако Стара Загора се очертае икономически изгодна за реализиране на проекта, естествено инвестицията ще стане тук. Досега действително сметките показват, че Стара Загора е икономически изгодна за проекта. Направихме бизнес план какво би струвало, ако колата бъде произведена в Стара Загора, като се отчитат предимствата на региона. В България английските инвеститори виждат добра икономическа и добра данъчна среда. При нас има и сравнително ниска все още цена на труда... В частност Стара Загора е подходяща за тази инвестиция, защото е добър логистичен възел, тя е в центъра на България с връзки, еднакво отдалечени от двете пристанища

електромобили

Може да електромобил

за подобно производство

Визитка

Кой е Енчо Енев

► Инж. Енчо Енев е роден в Обручище. Завършва техникум по електро-техника Г. С. Раковски, а след това и МЕИ - София. Има три специализации по компютри, работещи в реално време за управление на обекти в машиностроенето - две в Германия и една в Япония.

► Професионалният му път започва в ДЗУ. След това е генерален директор на Хранмашком-плект АД.

► Работил е 5 години като изпълнителен директор на Бисер Олива АД и 6 години като изпълнителен директор на Медийни системи - Стара Загора. От почти година е консултант по проекта за производство на електромобили на Зиро Карбон Технологии в България.

► Автор е на публицистичните книги "Казано и предсказано" и "Мозъчна атака", на десетки политически, икономически и социални анализи.

СНИМКА АВТОРЪТ

- най-голямото речно пристанище в Русе и второто по големина на морето, това в Бургас. Тук имаме добра жп връзка, предимство е и че магистралата минава от тук, очакваме да заработи и летището. В този смисъл Стара Загора е може би най-доброто място за едно такова производство.

От друга страна, ние оставаме градът на високите технологии. Навремето ДЗУ беше уникално предприятие, към него може да добавим опита от Хранмаш, Берое, Арсенал и Хидравлика. В региона има много разнообразна кадрова структура, за да се произведе един такъв автомобил. В бъдеще производството на електромобили ще изисква коопериране с други фирми. Хубаво е всички фирми, с които ще стане кооперирането, да бъдат на едно мяс-

то. Постепенно вносните компоненти на автомобила ще бъдат заменени с такива, които се произвеждат в страната.

► Избраха ли инвеститорите място, където ще бъде изградено предприятието?

- Няма такова решение до момента. Оглеждат се всички потенциални места. Ще бъде предпочетено предложението, което дава икономически по-изгодни условия за инвеститора. На този етап няма да се строи нова сграда.

► Колко души ще работят в новото предприятие?

- В началото на производството няма да бъдат наети много хора. Всичко зависи от пазара на произвежданите електромобили. Ако те се продават добре,

за което има симптоми на световния пазар, тогава ще бъдат наети и повече хора. Скоро френският министър на индустрията Кристиан Естрози заяви, че целта 10% от автопарка на Европа през 2020 г. да бъде с возила на ток може да бъде постигната. Според мен това може да стане и по-рано. Колкото по-бързо се върви към изчерпването на нефта в световен мащаб, толкова той ще става по-скъп. Ако се окаже вярна прогнозата, че имаме запаси от течни горива за още 20-30 години, петролът ще поскъпне доста бързо. Това ще подтикне пазара към използването на автомобили, които не ползват течни горива а електрическа енергия.

► Кои са другите предимства на електромобила на фирма Зиро Карбон Технологии, освен че е екологичен?

- Транспортът с електромобили излиза много евтино. Вече беше казано, че пробегът на 100 км струва 1.40 EUR. Ако този пробег се направи с бензинова кола и тя гори 10 л на 100 км, това ще струва 20 лв. на 100 км. Сравнявайки 20 лв. с по-малко от 3 лв., които човек ще плати, ако кара електромобил, виждаме, че той е икономически много по-изгоден. Освен това произвежданият електромобил ZCV-4 има пробег от 300 км и е с най-добрите технически характеристики.

► Как ще се реши въпросът със зареждането на автомобила?

- На Запад вече са създадени така наречените зелени места. Към бензиностанциите на първо време ще бъдат направени такива зелени зони, където хората ще могат да зареждат автомобилите. Вече има батерии, които се зареждат за 10-15 минути. Производителите на батерии продължават да работят за подобряване на техните параметри.

► Кога най-рано може да стартира производството на електромобили в България?

- Всичко зависи от това кога инвеститорите ще вземат окончателно инвестиционно решение. Една година след тяхното решение може да бъде изкарана първата пробна серия от автомобилите ZCV-4 в България.

Сашка Панайотова

В Свищов правят релси за високоскоростни влакове

Заводът за стоманобетонни изделия работи за столичния метрополитен, железниците, ЕОН и ЧЕЗ

Заводът за стоманобетонни конструкции и изделия ЕО-ОД в Свищов е готов да произвежда жп траверси, когато започне рехабилитацията на трите участъка от жп линията Пловдив - Бургас. Това съобщава за в. Пари управителят на предприятието инж. Павел Павлов. Според него заводът вече е изработил траверси за първата отсечка от друг голям инфраструктурен проект - електрификацията на жп линията Пловдив - Свиленград, затова се надява да бъде ангажиран и с рехабилитацията на Пловдив - Бургас. Преди седмица стана ясно, че осем фирми се състезават да ремонтират линията. През юни вероятно ще има избран победител. Предприятието имаше договор с гръцката компания Тетпа, която извършва модернизацията на жп трасето, уточни Павлов.

Производство

Заводът, който тази година навърши 50 години, е лидер на българския пазар в производството на стоманобетонни траверси за жп линии, стоманобетонни стълбове за електрифицирани жп линии, както други елементи - отводнителни канавки, панели и набивни пилоти, обясни управителят му. Предприятието си партнира и с изпълнителя на втория мост на Дунав при Видин - Калафат, испанската компания FCC, като изра-

► Производството на траверси ще се разраства, защото тепърва ще се реализират големите жп проекти

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

ботва различни елементи и детайли за съоръжението, каза още Павел Павлов.

Стандарти

Според него продукцията им е търсена от компании, които изпълняват големи пътни и жп проекти у нас, защото отговаря на най-високите европейски стандарти. Заводът е сертифициран по ISO 9001:2000 и прилага системата за управление на качество в производството и търговията на стоманобетонни конструкции и изделия. Клиенти на завода в Свищов са столичното метро, за което предприятието също е доставило траверси, електроразпределителните дружества ЕОН и ЧЕЗ, Национална компания Железопътна инфраструктура.

Инвестиции

Друго предимство на нашия завод е, че разполага със собствена лаборатория за изпитване на бетон и стомана,

с бетонови центрове с голям капацитет и висока степен на механизация, твърди Павел Павлов.

Над 2.5 млн. USD са инвестирани в нова производствена линия през последните няколко години, а през 2008 г. е направен нов бетонов възел, който позволява да се повишат качеството и обемът на продукцията. Около 150 души работят в предприятието, коментира управителят, но с разширяването на дейността се предвижда техният брой да се увеличи до три пъти. Заводът работи с партньори в Италия, Турция, Македония, Албания и Хърватия. Плановите ни са да станем лидер в производството на стоманобетонни изделия на Балканите, където все още няма достатъчно предприятия и има пазарна ниша, и да се установим със собствена база на пазара в Турция, заяви Павлов.

Илиана Тончева

Alcatel-Lucent ще поддържа мрежата на Vivasom

3000 служители на телекома минават към френската компания

Френската Alcatel-Lucent поема поддръжката на мрежата на българския телекомуникационен оператор Vivasom, съобщиха двете компании. Целта на договора, чиято продължителност ще бъде 5 години, е съкращаване на разходите на оператора и фокусиране върху основната му дейност. От двете компании отказаха да оповестят финансовите параметри на сделката, но обявиха, че 3000 служители на Vivasom ще минат под шапката на Alcatel-Lucent. Не можем да гарантираме, че всички те ще останат на работа през петте години, през които ще тече договърът, коментираха за в. Пари от френската компания.

Изпълнение

Въпреки аутсорсинга на поддръжката Vivasom ще продължи да планира развитието на мрежата си. Предаваме мрежата си без каквито и да било технически пробле-

► Френската Alcatel-Lucent ще отговаря за техническото развитие на мрежата на Vivasom

ми, а в плановите ни влиза разширяване и подобряване както на 2G, така и на 3G покритието ни, коментираха за в. Пари от телекома. Alcatel-Lucent ще отговаря за техническото изпълнение на плановите за развитие на мрежата на Vivasom и ще избира техниката, с което ще става това. Българската компания обаче си запазва правото да осъществява контрол върху дейността на аутсорсинг партньора.

Договор

Според сключения договор, който влиза в сила от 1 март, 80% от дейностите в звеното Експлоатация на телекома минават към Alcatel-Lucent.

Процесът засяга всички нива от специалист до мениджър. Служителите, които ще преминат към френската компания, ще запазят настоящите си трудови договори и социални придобивки, пише в официалното съобщение на двете компании.

Подписаното споразумение е последната, трета стъпка от трансформацията на българския оператор. Тя започна с обединението на стационарното звено БТК и мобилното подразделение Vivatel в началото на 2009 г. и премина през ребрандирането на общата компания във Vivasom в края на миналата година.

Христо Ласков

Влошаване

Бизнес доверието в Германия с пети пореден спад

Доверието на инвеститорите в Германия падна за пети пореден месец през февруари заради неясните перспективи за продажбите на дребно в страната. Индексът на доверието на института ZEW показва, че очакванията на инвеститорите за следващите шест месеца са паднали от 47.2 пункта през януари на 45.1 пункта през февруари. Според ZEW икономическите очаквания в страните от еврозоната паднаха рязко от 46.4 пункта през януари на 40.2 пункта миналия месец. Еврото и пазарите изгубиха почва под краката си след тревогите напоследък в резултат на нарастващия дефицит в Гърция и в други слаби икономики на континента.

Резултати

Печалбата на Kraft скача над три пъти

► Ирен Розенфелд, гл. изп. директор на Kraft

Печалбата на Kraft Foods Inc. е нараснала повече от три пъти през последното тримесечие на миналата година благодарение на пазари в развиващите се страни и плана за реструктуриране на компанията, който постави ударение върху продуктите със силни продажби. Хранителната компания, която купува британската Cadbury, заяви, че очаква дългосрочен растеж на приходите си. Под ръководството на Ирен Розенфелд нетната печалба на Kraft достигна 710 млн. USD за последните три месеца на миналата година при 178 млн. USD за същия период на 2008 г. Продажбите ѝ са се качили с 3.2% до 11 млрд. USD, но не достигнаха очакванията на анализатори за 11.07 млрд. USD. Продажбите в Европа се увеличават с 8% на годишна база.

Брюксел иска действия, преди да спаси Атина

Финансовите министри настояват да се следи изкъсо статистиката на Гърция

► Еврокомисарят по икономическите въпроси Оли Рен заяви, че е готов да накаже инвестиционните банки, помогнали на Гърция да прикрие задължността си

Гърция трябва сама да се опита да затвори дупката в бюджета си, преди Европейският съюз да приеме каквито и да било спасителни мерки за страната. Същевременно правителствените статистики ще бъдат следени изкъсо, за да не се получи ново прикриване на финансовите затруднения на Атина. Това бе твърдата позиция на европейските финансови министри след срещата им в Брюксел вчера.

Декларация

Финансовите министри приеха декларация, с която обявиха, че Гърция трябва да покаже някакъв прогрес по проблемните си области до 16 март. В противен случай Брюксел ще поиска нови специфични промени, сред които въвеждането на данък „лукс“ например.

Атина трябва да съкрати бюджетния си дефицит с 4 процентни пункта до края на 2010 г., а до 3 години дупката в бюджета трябва да падне до 3% от БВП. В края на миналата година бе отчетен бюджетен дефицит от 12.7% от БВП. Прогресът на Атина ще бъде следен изкъсо не само от ЕС, но и от Международния валутен фонд и Европейската централна банка, обяви европейският комисар по икономическите въпроси Оли Рен.

Помощ

Преди седмица европейските финансови министри обявиха, че ще спасят Гърция, в случай че положението с бюджета ѝ продължи да бъде драматично. По време на дискусиата обаче стана ясно, че не всички нации от ЕС са съгласни да измъкнат страната от благото, в което се вкара сама. Германия, която е най-голямата и силна европейска икономика, не е особено ентузиастична от спасителния план за Гърция. Финансовият ѝ министър Волфганг Шойбле не присъства вчера в Брюксел и изпрати заместника си.

Гръцкият му колега Георгиус Папаконстантиноу обаче намекна, че институционалната реформа в страната му напредва бързо. Той обаче предупреди, че политическите и икономическите рискове не са отменили. Той визира профсъюзите на работниците в държавната администрация в Гърция,

които се обявиха против предложените от правителството съкращения и готвят стачки.

Статистика

Освен бързи действия Европа иска и точна статистика от Атина. Гърция трябва да предостави точна информация за методи, по които е изчислявала валутните суапове и други деривативи, свързани с дълговете ѝ. Причината е замазването на положението от страна на статистиката на страната досега. Според материали в Der Spiegel и New York Times Атина е използвала инвестиционни банки (най-вече Goldman Sachs), за да прикрие огромната си задължност. Ако тази информация бъде потвърдена, ще трябва да отговорим по-добавачо, коментира Рен.

Дискусии

Освен темата Гърция финансовите министри на ЕС обсъдиха и други наболели проблеми като глобалната и европейската финансова регулация. Европа трябва да поиска приемането на предложенията ѝ за единно наблюдение на финансовия сектор и по-строг контрол върху хедж фондовете и подобните им, заяви новият еврокомисар по вътрешнопазарна политика Мишел Барние. Той не пропусна да спомене и предложението на САЩ за разделяне на инвестиционните подразделения на банките от депозитните им звена. Важно е подходът за регулация от двете страни на океана да е еднакъв, коментира Барние.

Искане Престъпление и наказание

► Гърция трябва да загуби правото на глас в ЕС, ако получи помощ от страните членки на съюза, заяви Курт Лаук, директор на икономическия съвет към Християндемократическия съюз (ХДС) на германския канцлер Ангела Меркел.
► Като страна член на ЕС Гърция би имала възможността да блокира изисквания, свързани с предлагане на помощ, ако условията са твърде тежки, каза Лаук.

Евросъюзът повиши акциза върху цигарите

► ЕКОФИН, председателстван от Жан-Клод Юнкер, прие изменения в директивата за акцизите на цигарите и другите тютюневи изделия

Новата ставка от 90 EUR за 1000 къса влиза в сила от 2014 г.

От 1 януари 2014 г. акцизът върху цигарите, които се продават в ЕС, се увеличава драстично. Специфичният акциз скача до 90 EUR за 1000 къса от сегашните 64 EUR, а пропорционалният се увеличава до 60% от продажната цена спрямо сегашните 57%. Това предвиждат промени от измененията в директивата за акцизите на цигарите и

другите тютюневи изделия, които бяха приети на срещата на министрите на финансите от ЕС.

Министрите одобриха преходен период за България, Гърция, Естония, Латвия, Литва, Унгария, Полша и Румъния. В тези страни акцизът трябва да бъде увеличен до 1 януари 2018 г.

У нас

Акцизът у нас беше вдигнат от началото на тази година до 76 EUR за 1000 къса от предходните 52 EUR за 1000 къса. Още в края

на миналата година при подготовяните промени в Закона за акцизите и данъчните складове финансовият министър Симеон Дянков уточни, че България трябва да следва средните европейски нива на този налог, а не минималните. По думите му догодина акцизът няма да се променя. Ако България се възползва от гратисния период, от 2018 г. у нас се очаква цигарите да поскъпнат двойно, т.е. масовите папириси да се продават на средна цена от 4.68 лв. вместо сегашните 2.80 лв.

Тютюн

Освен увеличение на акциза на цигарите финансовите министри одобриха и по-висок налог за тютюна. От 1 януари 2011 г. акцизът за тютюна ще е 40 EUR на килограм и 40% от продажните цени. През 2013 г. той ще бъде увеличен до 47 EUR на килограм и 43% от продажните цени, а от 1 януари 2015 г. ставката се качва до 54 EUR и 46%. Очаква се през януари 2020 г. акцизът да достигне 60 EUR на килограм и 50% от продажната цена.

Feature story

Bureaucracy hampers solar business in Bulgaria

Subsidies for green projects in rural regions remain unabsorbed

The solar business in Bulgaria is practically halted by bureaucracy and statutory loopholes. Bulgaria has good potential for solar radiation, which ranges from 1,100 to 1,500 kWh a year in the different regions. Foreign companies and banks, though, are unwilling to take the risk of investing without knowing how the main obstacles to this business will be cleared. That is the reason why the solar projects that have obtained the full set of documents and permits are looking for strategic partners to provide financing.

► Bulgaria has good potential for solar radiation but investors are wary of the administrative framework
FOTO EMILIA KOSTADINOVA

Problems

The lack of a fixed feed-in tariff for green energy is the main impediment to the development of the industry. Currently the price of photovoltaic electricity is BGN 823 per mWh and BGN 755 per mWh for bigger plants. However, the tariff can be changed every year by the end of March by decision of the State Energy and Water Regulatory Commission (SEWRC).

The obscurity about the obligations of the investor and the network operator concerning the connecting of a photovoltaic plant to the national grid is also a problem. The numerous permits, the sluggish procedures and the endless bureaucratic requirements, especially for small installations, are in practice an insurmountable impediment to the development of the solar business.

Subsidy failure

Measures 311, 312 and 321 of the programme for development of the rural regions in 2007-13 provide for production and sale of green energy for the purpose of improving the situation in those regions. The procedure for submitting documents started between September 2008 and January 2009 for the different measures. However, not a single contract has been signed yet with a company willing to build an installation for production of clean energy. The applications are handled by the State Agriculture Fund (SAF).

Statutes

The SEWRC and SAF are currently developing methods for assessment of projects for renewable energy sources (RES). The docu-

ment will clear the huge price differences for the various types of projects and will be ready within a month.

The drafting of amendments to the law on renewable and alternative energy sources and biofuels is also under way. The document will be submitted to the council of ministers by the end of April, the ministry of economy and energy said.

By 2020 RES projects have to account for 16% of the total energy consumption in Bulgaria, according to the European requirements. What the share of solar energy in this quota will be is a matter of state policy. At any rate, if Bulgaria fails to achieve the target, it will have to import green energy. And pay for transmission, too.

Stocktaking Total capacity of solar plants only 7 mW

► The total installed capacity of photovoltaic plants in Bulgaria does not exceed 7 mW.

► Bigger projects include Paunovo (1 mW), Botevo (2 mW), Yankovo (2.4 mWh, yet to reach full capacity), and Blatets (836.7 kW).

► Those projects were carried out despite the unfavourable administrative framework, Bulgarian Photovoltaic Association chairman Nikola Gazdov said.

► That is also the reason why smaller projects are less than 20 in number.

Connection with depositories priority

CD to finance its development strategy with 2010 profit

► Ivan Dimov, CEO of Central Depository

The Central Depository (CD) was asked by the Bulgarian National Bank, which is one of its main shareholders, to draft a strategy reflecting the development of the market and the interests of market players. When we started working on the document, we found out that the goals and tasks can be specified for a period of less than three years, so we prepared a business plan, CD CEO Ivan Dimov told the Pari daily in an interview. The set goals can be attained in the next year and a half.

Goals

The main goals are establishing a connection with other international depository institutions, implementing SWIFT, expanding the list

Offers

An offer has been already sent by ClearStream, a proposal is expected from Euroclear. The possible connection with LinkupMarkets

will oblige the CD to become a shareholder in the company. That means higher expenses, so an agreement with LinkupMarkets is unlikely in the immediate future, although the company offers the lowest price of transactions. Whichever institution is chosen, the CD is not going to raise its tariff.

Changes

Providing conditions for issu-

Agreement Bulgarian stocks to be traded in Warsaw

► Bulgarian public companies will be able to trade on the Warsaw Stock Exchange, after UniCredit Bulbank signed a custodian agreement with the Polish Central Depository.

► The shares kept by Bul-

bank on behalf of investors will be listed for trade on the Warsaw Stock Exchange.

► The settlement of deals will be carried out by the Polish Depository.

► Members of the Warsaw exchange who want to trade their shares on the Bulgarian Stock Exchange will have to transfer their shares to a local investment intermediary first.

Energy

Gazprom agrees to direct gas supply contracts

The new gas supply contracts between Bulgaria and Russia will be signed directly and will exclude intermediaries. That emerged after the meeting of Bulgaria's president Georgi Parvanov with Alexey Miller, chairman of Gazprom's management board. The two discussed the South Stream project and new contracts for gas supply and transit. Bulgaria asked for direct supplies without intermediaries in the spring of last year, ex energy minister Petar Dimitrov reminded. Currently there are three gas providers to Bulgaria: Overgas Inc, Wintershall and Gazpromexport. The contracts with them expire at a different time until 2012. Miller demanded that Bulgaria's new agreement with Gazprom should be linked to the South Stream project. According to him, Bulgaria's interests will be protected. Miller paid an unexpected visit to Sofia and had a meeting with prime minister Boyko Borisov and energy minister Traycho Traykov as well.

Survey

Criminal activity generates BGN 5bn a year

The annual revenue from criminal activity in Bulgaria amounts to at least BGN 4 or 5 billion, data of the Centre for the Study of Democracy (CSD) show. The schemes are very simple, CSD's analyst Tihomir Bezlov said. One of the main channels for money laundering is the property market. There is also a specific form of criminal activity called political investment. That is sponsoring political parties and vote buying. The ties between criminals and the state are on all levels, with no exceptions, interior minister Tsvetan Tsvetanov said. There are almost no legal procedures for money laundering in Bulgaria. Official data show that only 24 such procedures were instituted in 2009. Another reason for the poor results is the insufficient capacity of the state institutions to fight money laundering.

Environment

Bulgaria to make first electric car in a year

UK's Zero Carbon Technology will invest BGN 100 million in a plant for electric vehicles near Stara Zagora, project consultant Encho Enev told the Pari daily in an interview. The company's projects

include a family car, a van, a 60-seat bus and a racing vehicle. All of them will be manufactured in Bulgaria. Production will start with the family car within a year. The benefits of an electric vehicle are that it is environmentally friendly, has zero carbon emissions, and is very cheap, EUR 1.40 per 100 km. Electric vehicles are planned to make up some 10% of all vehicles in the EU by 2020. Stara Zagora was picked for its good economic and tax environment, low labour costs, good logistic location and skilled personnel.

Production Svishtov-based plant eyes major railway project

The plant for reinforced concrete structures and products in Svishtov has the capacity to manufacture railway sleepers for the rehabilitation of Plovdiv-Burgas line, manager Pavel Pavlov told the Pari daily. The plant has already made sleepers for another big project, the electrification of Plovdiv-Svilengrad railway line, and hopes to work on Plovdiv-Burgas, too. A week ago it emerged that eight companies vie for the project and the winner will most likely be picked up in June. The plant has a fifty-year track record in the production of railway sleepers, concrete poles and other components and is ISO 0001:2000 certified. Electricity distributors E.ON and CEZ and National Railway Infrastructure Company are among its clients. More than USD 2.5 million has been invested in a new production line for the past few years. The output is exported to Italy, Turkey, Macedonia, Albania and Croatia.

BSE

Market indexes change course, close up

The indexes of the Bulgarian Stock Exchange (BSE) changed the course on Tuesday and finished with a rise. BG40 of the most traded stocks edged up 1.04% to 119.46 points. BGTR30 of the best performers in total return rose 0.48% and closed at 335.82 basis points. The blue-chip Sofix and BGRE-IT both went up 0.09% to 436.80 and 45.53 points respectively. A total of 224 shares in Investment Company Galata changed hands at BGN 9,002.70 each, generating 64.1%, or BGN 2.2 million, of the total turnover on the regulated market. The total turnover on the over-the-counter market reached BGN 2.19 million. Two deals for 109 and 119,000 shares in Sts Constantine and Helena Holding were closed at BGN 9.62 apiece. That was 3.80% below the closing price in regular trade and was probably a repo deal.

ИНВЕСТИТОР

Редактор:
Мирослав Иванов
mivanov@pari.bg
тел. 4395-867

Реклама:
Станислава Атанасова
satanasova@pari.bg
тел. 4395-851

Отлагане

Удължаването на облигациите на Алма тур под въпрос

Облигационерите в Алма тур БГ АД отложиха решението си за удължаване на срока на емисията. Кредиторите на компанията са поискали допълнителна информация от емитента. Облигационерите поискаха да се запознаят с финансовите отчети на дъщерните компании под шапката на дружеството, каза за в. Пари Любомир Панковски, изпълнителен директор на Алма тур БГ АД. По думите му това е логично, тъй като структурата на туристическата компания е сложна и в портфейла ѝ влизат дружества, които се занимават с туроператорска, хотелиерска и транспортна дейност.

Алма тур поиска от облигационерите да се удължи срокът, в който да се платят главницата и лихвите

по дълговите книжа. В момента падежът е 16 август 2011 г., а от компанията са предложили плащанията да се удължат с две години. Туристическият холдинг предложи на облигационерите да променят и лихвените плащания, като ги увеличат. В момента лихвата е плаваща, като към 6-месечния EURIBOR се добавят 4%. От компанията предлагат да плащат фиксирана лихва от минимум 9% годишно.

Има добронамереност между нас и облигационерите, които виждат, че цялата група работи добре, твърди Любомир Панковски. По думите му днес е насрочена среща в ОББ, където да се съгласува новата дата за общо събрание.

Атанас Христов

Резултат

Слънчо АД решава за 1.46 млн. лв. печалба

Производителят на зърнени храни Слънчо АД свиква общо събрание, на което акционерите ще гласуват за разпределение на печалбата за 2009 г. Според публикувания вчера годишен отчет на компанията положителният резултат за миналата година е 1.46 млн. лв., което е 64% увеличение на годишна база.

Скок отчитат и приходите от продажби на свищовската компания. В края на декември 2009 г. те са на стойност 4.17 млн. лв.,

или с 12% повече спрямо 2008 г.

На насроченото за 1 април тази година общо събрание акционерите в компанията ще направят промени в органите на управление и ще изменят устава на публичната компания.

Слънчо АД излезе на борсата с вторично предлагане на акции в началото на юни 2008 г. Единствената сделка с книгата на компанията беше в деня на дебюта при 7 лв. за брой.

ГЛОБАЛ ИНВЕСТ

РЕПО СДЕЛКИ С АКЦИИ

02/ 9 559 555
02/ 9 554 140

1.46

млн. лв. е печалбата на Слънчо АД за 2009 г

4.17

млн.лв. са приходите от продажби, които отчита дружеството

Отчет

Катекс отчете 40% спад на продажбите

Катекс АД отчете 39% спад на продажбите. Това показва консолидираният отчет на компанията за 2009 г., предаден на БФБ. Показателят през

миналата година се понижава до 8.6 млн. лв. Общите приходи на кюстендилското дружество са 9.8 млн. лв., като се понижават с 37.45% на годишна база. Катекс АД излиза на консолидирана загуба от 572 хил. лв. през миналата година.

Понижението на финансовия резултат е 577% на годишна база, тъй като през 2008 г. компанията беше на печалба от 120 хил. лв. Последната сделка по позицията е от 8 февруари, когато 16 лота смениха собственика си на цена 2.57 лв. за акция.

Интервю Иван Димов, изпълнителен директор на Централния депозитар

Таксите остават без свързването ни с др

Създаването на стратегията за развитие е по и

► Господин Димов, Централният депозитар обяви, че започва да работи по стратегия за развитието си. Какво я провокира?

- Създаването ѝ беше провокирано от искането на един от основните ни акционери - Българска народна банка, да начертает план за развитието си в следващите няколко години, като се съобразим с развитието на пазара и интересите на участниците в него. След като започнахме работа, стана ясно, че тази стратегия може да бъде конкретизирана като цели и задачи за по-кратък период от три години. На тази база направихме и бизнес план за развитие на депозитара.

► Това означава ли, че заложените цели трябва да бъдат изпълнени в следващите три години?

- Да, дори смятам, че целите може да бъдат реализирани за година-година и половина.

► Кои са най-важните цели?

- Свързани са с реализирането на връзка с другите международни депозитарни институции, въвеждането на SWIFT, разширяване на услугите и всичко свързано с актуализиране и преработване на програмното осигуряване. Става въпрос за софтуера на Централния депозитар. В тази посока предвиждаме цялостно преработване на информационната система - преработване на всички модули, тяхното обособяване, разработване на нови модули и връзките между тях. По отношение на институциите, с които бихме могли да се свържем, сме набелязали три основни - ClearStream, Euroclear и LinkupMarkets.

► По какви критерии ще изберете с коя чужда депозитарна институция да се свържете?

- Основните критерии са възможността, която ни

предоставят за излизане на чужди пазари, и цената за това. Изборът между ClearStream и Euroclear се състои в това дали ClearStream ще осигури по-удобни условия за работа, тъй като е част от групата Deutsche Boerse, с чиято платформа работи Българската фондова борса.

► Имате ли вече оферти от някои от тези институции?

- Вече имаме предложение от ClearStream. От Euroclear за момента нямаме конкретно предложение, въпреки че сме изпратили запитване. Що се отнася до LinkupMarkets, това е малко по-различна структура. Свързването с LinkupMarkets ни задължава да станем акционери в дружеството. Това би означавало голям разход на средства и затова не виждаме перспектива в близко бъдеще да работим с LinkupMarkets, въпреки че те предлагат най-ниските цени за транзакции. Евантуално при големи обеми на търговия такава връзка би представлявала интерес и затова с LinkupMarkets ще работим при наличие на конкретен бизнес случай. Например едно дружество може да има значителен интерес да се листва освен в България и в някоя от деветте страни, с които работи LinkupMarkets - тогава бихме се обърнали към тях. От друга страна, евентуална връзка с ClearStream би осигурила за инвеститорите достъп до много по-голям пазар. В момента водещ критерий е балансът между цената за първоначално включване и последващите разходи за транзакция.

► Какви са параметрите на офертата от ClearStream?

- Засега не мога да говоря в детайли, защото предстоят още преговори.

► Допитвали ли сте се до инвестиционните посредници дали имат пред-

„Ще финансираме проектите си чрез печалбата, която ще реализираме през 2010 г.

почитания към някои от международните депозитарни институции?

- Този и други въпроси ще бъдат обсъждани на предстоящите срещи с Асоциацията на банките в България, Българската асоциация на управляващите дружества, Комисията за финансов надзор, Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници, БНБ и Министерството на финансите. След тези срещи ще влезем в по-голяма дълбочина и конкретност по отделните елементи от стратегията ни. В същото време ще започнем работа за свързването и с други национални депозитари - например с депозитара в Полша. Полският депозитар иска да работи с нас само ако ползваме SWIFT среда. В момента сме предали всички необходими документи, които ни изискват от SWIFT, и изчакваме да мине процедурата, за да се включим.

► Ще промени ли по някакъв начин вашата работа договорът на Булбанк с Полския централен депозитар?

- Не, продължаваме да работим по същия начин.

► Свързването с друга депозитарна институция ще доведе ли до вдигане на таксите на Централния депозитар?

- Не предвиждаме промяна на тарифата. За нас беше много важно да видим какви ще са разходите около реализирането на бизнес плана. Нашите разчети в

Промяна**Рокади в мениджмънта на Еларг ФЗЗ**

Синият чип Еларг фонд за земеделска земя АДСИЦ има нов изпълнителен директор, съобщиха от компанията. От 15 февруари 2010 г. Андрей

Круглихин, който е и член на съвета на директорите ще наследява поста досегашния шеф Стоян Малкочев.

Малкочев се е оттеглил от поста си по лични причини, твърдят от дружеството. Той ще остане член на СД. Приходите от

дейността на Еларг през 2009 г. намаляват със 77.4% на годишна база, като оборотът се свива до 4.24 млн. лв. Причината за спада е силното понижение на постъпленията в графата Продажба на инвестиционни имоти, които през миналата

година са едва 23 хил. лв. За сравнение през 2008 г. тези приходи бяха 15.2 млн. лв. Постъпленията от аренда и наем през 2009 г. са 3.94 млн. лв., което е 18.8% ръст на годишна база. Еларг отчита 365 хил. лв. загуба за 2008 г. спрямо 4.26 млн. лв. печалба през 2008 г.

Цифра на деня**2.254**

► млн. лв. е оборотът на извънрегулация пазар, който беше постигнат по време на последната борсова сесия

**Зпромяна и след
уз депозитар**

скане на Българската народна банка

СНИМКА МАРИНА АНГЕЛОВА

стратегията на Централния депозитар?

- SWIFT е среда за пренос на данни. Почти всички финансови институции използват SWIFT. В тази среда се използват стандартни съобщения по ISO. В момента се работи най-вече с ISO 15 022, като Централният депозитар работи по този стандарт. Вече сме подали документите си и очакваме решението на SWIFT. SWIFT средата ще обслужва единствено връзките с чужди депозитарни институции, като не предвиждаме използването ѝ за работата на депозитара на българския пазар. Инвестиционните посредници не могат да си позволят финансовите разходи по обслужването на SWIFT, така че за националния пазар ще продължим да работим с ISO 15 022.

► Кога ще има условия за емитиране на деривати в България?

- Това е заложено в стратегията ни като виждане за развитие на пазара в България. Тези въпроси обаче трябва да се уточнят с пазарните участници. В тази графа влизат и късите продажби и маржин сделките.

► Необходими ли са промени в нормативната уредба?

- В предстоящите срещи с останалите участници на капиталовия пазар ще бъдат уточнявани както новите услуги и продукти, които ще разработваме, така и промените в нормативната база.

► По какъв начин ще финансирате разработената стратегия за развитие на Централния депозитар?

- Реализирането на стратегията ще бъде финансирано изцяло със собствени средства на Централния депозитар, като ще използваме очаквания положителен финансов резултат за 2010 г.

институции, ще имаме нов допълнителен раздел в тарифата.

► Какво представлява SWIFT и защо е част от

Мазгалена Иванова

момента показват, че не е необходимо да увеличаваме стойността на услугите. По конкретните трансакции, които са свързани с международните депозитарни

Единствената възможна сделка за депозитара е с ClearStream

Клиринговото дружество е дъщерна компания на Deutsche Boerse

Единствената възможност за свързване на Централния депозитар с международна институция се оказва водещият европейски доставчик на следпродажбени услуги ClearStream. Въпреки това в стратегията за развитие на Централния депозитар са посочени три структури в Европа, от които нашата институция ще може да избира. Това са ClearStream, Euroclear и LinkupMarkets.

Алтернативи

Свързване с LinkupMarkets е почти невъзможно, защото ще струва доста скъпо, а ще се получи достъп до едва девет капиталови пазара. Единствената възможност за свързване с

LinkupMarkets е Централният депозитар да стане акционер в обединението. LinkupMarkets е джойнт-венчър от девет водещи централни депозитара от Германия, Кипър, Гърция, Испания, Австрия, Швейцария, Дания, Норвегия и Южна Африка. Основната цел на това обединение е подобряване на ефективността и намаляване на разходите от търговия с ценни книжа.

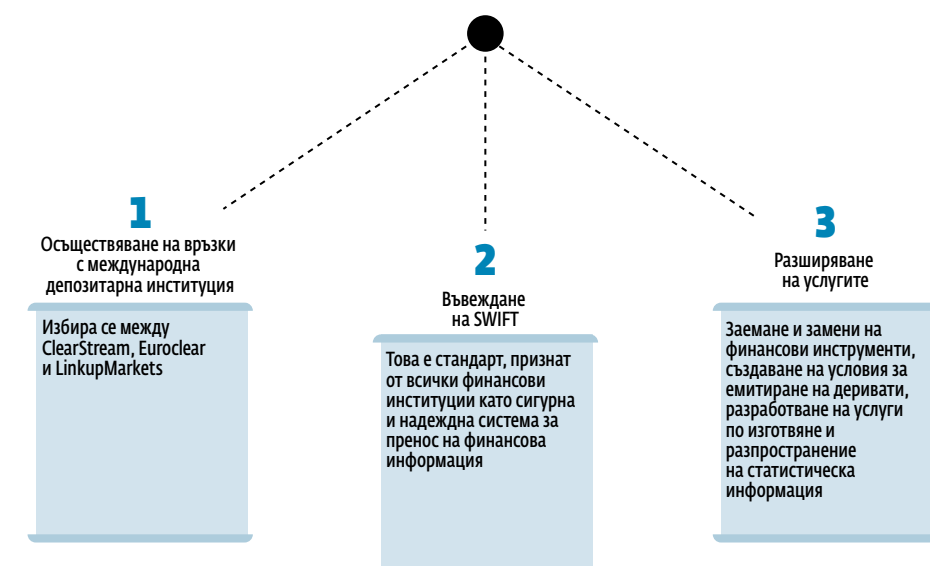
Възможността да има договор за свързване с Euroclear също е почти нулева. От Централния депозитар е отправено запитване за евентуално свързване с Euroclear, но отговор от институцията засега няма. Обяснението е, че тя няма икономически интерес от сътрудничеството с малък капиталов пазар като българския. Euroclear е най-голямата в света сетъл-

мент институция за международни сделки с ценни книжа. Тя е собственост на Euroclear Bank, като част от нейната структура са още депозитарните институции на Франция, Холандия, Белгия, Финландия, Швеция, Великобритания и Ирландия.

В десетката

Централният депозитар вече има предложение от ClearStream, но яснота по нея няма, защото преговорите тепърва предстоят. ClearStream е дъщерно дружество на Deutsche Boerse. Търговската платформа Xetra, която използва Българската фондова борса, също е на Deutsche Boerse. Това допълнително наклонява везните при избора на партнираща организация за депозитара у нас към ClearStream.

Мазгалена Иванова

НАЙ-ВАЖНИТЕ ЦЕЛИ ОТ СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЦЕНТРАЛЕН ДЕПОЗИТАР АД**Данни
Резултати на
ClearStream**

► През януари 2010 г. стойността на активите на клиенти, регистрирани в ClearStream, отчитат ръст от 6% до 10.5 трлн. EUR спрямо същия месец на миналата година. Увеличението се дължи основно на облигациите.

► През януари тази година в ClearStream са обработени 2.75 млн. международни сделки, като това е скок от 16% в сравнение с януари 2009 г.

Преференциални цени за счетоводни услуги за 2010' Безплатно счетоводно приклучване на 2009'

Дейност на фирмата	Услуги	Търговия	Производство
Нерегистрирани по ДДС			
до 50 док.мес.	100	150	180
51 - 100 док.мес.	140	180	200
101 - 150 док.мес.	170	210	250
над 150 док.мес.	по договаряне	по договаряне	по договаряне
Регистрирани по ДДС			
до 50 док.мес.	200	300	350
51 - 100 док.мес.	280	380	400
101 - 150 док.мес.	350	450	480
над 150 док.мес.	по договаряне	по договаряне	по договаряне

* С включен ТРЗ за персонал до 5 човека включително. Всички цени са в български лева без включен ДДС.

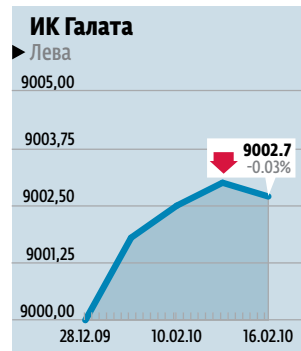
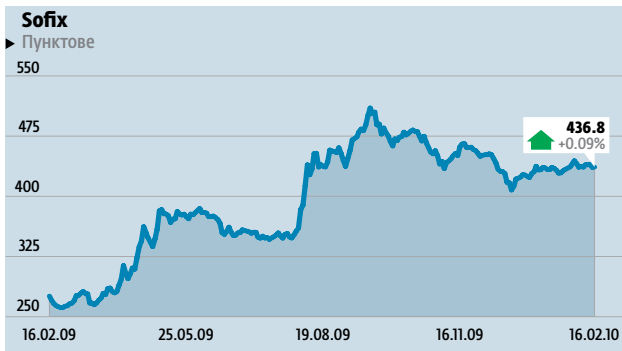
www.advisor.bg

София, ул.Червена стена 1, +359 2 964 1725, office@advisor.bg

Нагоре

Мак АД: 3
▲ +19.05%

Агрива Груп холдинг: 100
▲ +10.00%

Софарма имоти: 100
▲ +10.00%

Надолу

Явор АД-Варна: 326
▼ -14.89%

Българска ХК: 340
▼ -12.10%

Завод за хартия-Белово: 6
▼ -10.00%

Обем

Девин АД: 95 551
▲ +4.32%

ПИБ АД: 86 195
▲ +0.93%

ЦКБ АД: 72 088
▲ +0.46%

Борсов коментар

Индексите обърнаха посоката и финишираха на зелено

Индексите на фондовата борса обърнаха посоката на движение и след спада в началото на седмицата последва ръст. Най-силно се повиши широкият BG40, който добави 1.04% и се изкачи до 119.46 пункта.

Равнопретегленият BGTR30 отчете ръст от 0.48% до 335.82 базисни точки, а Sofix и BGREIT се повишиха с по 0.09%. Бенчмаркът на сините чипове затвори на ниво 436.80 пункта, а секторният индекс достигна 45.53 точки.

Мечките взеха надмощие при търгуваните компании, след като 44% от тях затвориха с отрицателна корекция. С повишение се котираха 37% от позициите, а останалите 19% не претърпяха промяна на пазарната капитализация. Оборът на регулирания пазар се раздвижи отново след прехвърляне на 244 лота от Инвестиционна компания Галата АД.

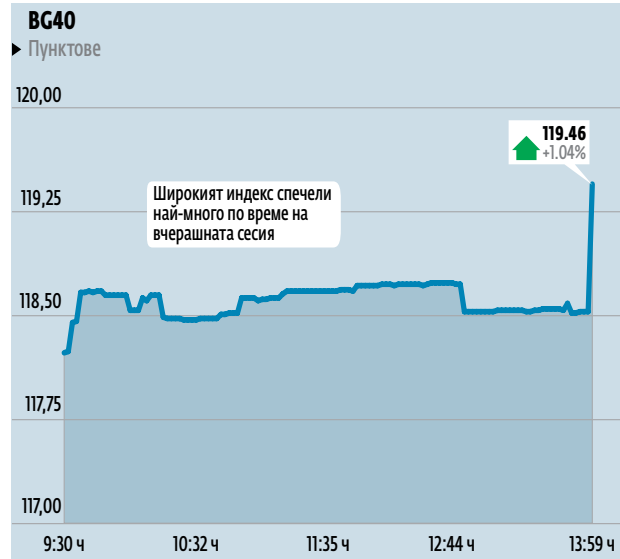
Атанас Христов
ahristov@pari.bg

” Мечките си отмъстиха на компаниите, като свалиха цената на 44% от позициите

Книжката сменя собственика си на цена 9002.70, а цената на отваряне беше 9003 лв. Оборът по позицията достигна 2.2 млн. лв., което е 64.1% от целия на регулирания пазар.

На извънрегулация пазар също беше интересно, след като в две сделки бяха прехвърлени съответно 109 и 119 хил.

акции на Св. св. Константин и Елена холдинг АД. Книжката сменя собственика си на цена 9.62 лв., което е с 3.80% под цената на затваряне в редовната търговия. Общият оборот беше 2.19 млн. лв. Вероятно това е затваряне на репо сделка, тъй като точно преди 3 месеца, на 16 ноември 2009 г., два от фондовете на ПОК Съгла-

сие АД купиха същите дялове чрез репо сделка от Рентапарк ЕООД. Цената за акция тогава беше 9.41 лв. Най-поскъпващата позиция в редовната търговия беше Мак АД, а за водач на мечките беше избрано варненското Явор АД.

Написаното не е препоръка за сделки с ценни книжа.

Промяна ЦБА учредява ново дружество

Публичната компания ЦБА Асет Мениджмънт АД ще учреди ново дружество, съобщиха от търговската верига през БФБ. Това ще стане чрез ЦБА Търговия ЕООД, дъщерно на публичната компания, което записва дялове от капитала на Интеграл България ООД. Капиталът на новото дружество е 100 хил. лв., разпределен в 1000 дяла с номинал 100 лв. всеки. ЦБА Търговия ще бъде мажоритарен собственик, тъй като притежава 51% от капитала. Останалите 490 дяла са собственост на Микс Комерс ООД. Интеграл България ООД ще извършва дейност чрез изградена собствена транспортна мрежа. Целта на новото учредено дружество е да осигури конкурентно предимство на групата, като оптимизира ефективността на доставките, твърдят от публичната компания. На сесията вчера бяха сключени две сделки с книгата на ЦБА Асет Мениджмънт АД, в които 1200 лота сменяха собственика си. Книжката се повиши с 5.63% до 0.75 лв. за акция.

Отчет Аванс не е купувало земи през януари

Аванс Терафонд АДСИЦ, което влага парите на акционерите си в покупка на земеделски земи, не е придобило земи през януари. Това показва месечният бюлетин на компанията, представен пред инвеститорите. В края на първия месец на 2010 г. фондът за имоти е собственик на 316 558 дка земеделска земя. Точно толкова бяха парцелите в портфейла на дружеството и към 31 декември 2009 г. Ръстът на притежаваните имоти е 19.97% на годишна база. В края на януари 2009 г. Аванс беше собственик на 263 865 дка. Инвестицията на фонда в придобиването на земите е 130.56 млн. лв., което прави средна цена 253 лв. на декар. В края на януари Аванс е отдал под наем или аренда 214 137 дка, което е 67.7% от портфейла в края на 2009 г. Средното арендно плащане е 20.67 лв. за декар. Компанията очаква арендни приходи от 3.45 млн. лв. Вчера минаха 9251 лота на Аванс. Книжката не промениха цената си и затвориха на ниво 1.24 лв. за акция.

А. Христов | pari.bg

Търговия на БФБ

Код	Номинал	Име	Обем (лотове)	Отваряне	Висока	Ниска	Средна	Затваряне	Промяна (%)	P/E	P/S	P/B
A7Z	1.00 BGN	Агрива Груп Холдинг АД	100	3,81	4,191	4,191	4,191	4,191	10,00%	15,93	0,46	0,72
6A6	1.00 BGN	Аванс Терафонд АДСИЦ	9251	1,24	1,3	1,21	1,272	1,24	0,00%	13,78	3,26	0,65
6AB	1.00 BGN	Албена АД	44	45	45	43,5	43,602	43,5	-3,33%	6,00	1,97	0,57
5ALB	1.00 BGN	Албена Инвест Холдинг АД	1539	5,9	6	5,9	5,915	5,961	1,03%	14,86	3,89	0,38
6AM	1.00 BGN	Алкомет АД	4726	3,25	3,3	3,21	3,212	3,22	-0,92%		0,35	0,83
6AR1.00 BGN	Арома АД 540		1,55	1,55	1,5	1,548	1,5	-3,22%	14,94	0,45	0,70	
SBN	1.00 BGN	БАКБ АД	20	17	17,19	17,19	17,19	17,19	1,12%	6,84	1,93	1,02
5BE	1.00 BGN	Бестехника ТМ-Радомир ПАД	400	7,48	7	7	7	7	-6,42%	4,44	0,50	0,08
5BP	1.00 BGN	Билборд АД	298	1,121	1,113	1,101	1,102	1,101	-1,78%	16,80	0,59	0,47
4OE	1.00 BGN	Биоасис АД	101	167	160	110	110,495	160	-4,19%	164,88	65,79	127,52
4BJ	1.00 BGN	Българска роза-Севтополис АД	1530	1,469	1,458	1,452	1,456	1,456	-0,88%	30,03	1,31	0,93
5BA	1.00 BGN	Българска ХКА АД	340	2,05	1,845	1,801	1,815	1,802	-12,10%		0,77	0,34
6D3	1.00 BGN	Девин АД	95551	3,355	3,5	3,48	3,5	3,5	4,32%	41,28	0,92	1,89
5DOV	1.00 BGN	Доверие ОХ АД	6334	3,33	3,45	3,321	3,443	3,321	-0,27%		0,24	0,23
4EH	1.00 BGN	Еврохолд България АД	2310	1,394	1,398	1,376	1,383	1,376	-1,29%			0,49
4ES	1.00 BGN	ЕЛАРГ ФЗЗ АДСИЦ	500	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,00%	7,19	2,38	0,67
5ZE	1.00 BGN	Елхим Искра АД	60	1,95	1,99	1,99	1,99	1,99	2,05%	16,87	1,12	1,06
4EA	1.00 BGN	Енемона АД	427	8,822	8,99	8,849	8,862	8,99	1,91%	6,70	0,56	1,12
5EO	1.00 BGN	Етропол АД	250	2,42	2,499	2,42	2,456	2,499	3,27%	25,09	0,83	2,02
BLKB	1.00 BGN	ЖКЗ, издадени по ЗОСОИ	24000	0,17	0,17	0,167	0,168	0,167	-1,76%			
58B	1.00 BGN	Завод за хартия-Белово АД	6	3,24	2,916	2,916	2,916	2,916	-10,00%	40,99	0,51	0,83
4BI	10.00 BGN	ЗАД Булстрад Виена иншурънс груп	100	41	41	40,992	40,999	41	0,00%		42,64	1,76
5IC	1.00 BGN	ЗД Евроинс АД	29067	1,45	1,475	1,45	1,45	1,45	0,00%	2,70		0,71
9KDA	1000.00 EUR	Зърнени храни България - Фарин АД	2	88,5	88,999	88,999	88,999	88,999	0,56%			
743	1.00 BGN	Зърнени Храни България АД	1170	0,633	0,639	0,629	0,629	0,63	-0,47%	13,99	0,63	0,54
GOA	100.00 BGN	ИК Галата АД	244	9003,00	9002,70	9002,70	9002,70	9002,70	0,00%			
4IN	1.00 BGN	Инвестор БГ АД	718	9,41	9,5	9,5	9,5	9,5	0,96%			3,06
4ID	1.00 BGN	ИХ България АД	51603	1,71	1,7	1,651	1,675	1,697	-0,76%		0,60	0,36
6KI	1.00 BGN	Каолин АД	305	5,8	5,799	5,651	5,753	5,785	-0,26%	20,03	1,13	1,28
4KU	1.00 BGN	Каучук АД	10	27	26,21	26,21	26,21	26,21	-2,92%	62,71	1,06	1,07
BLKD	1.00 BGN	КЗ, издадени по ЗОСОИ	34484	0,189	0,178	0,178	0,178	0,178	-5,82%			
4KS	1.00 BGN	Котлостроене АД	56	21,1	22	21	21,536	21	-0,47%	6,27	0,86	0,95
5ODE	1.00 BGN	КРЗ АД	1	107,05	110	110	110	110	2,76%	28,77	1,64	1,06
6CS	10.00 BGN	КТБ АД	1780	60	60,002	60	60	60	0,00%	6,87	2,04	1,40
4MK	1.00 BGN	Мак АД	3	21	25	25	25	25	19,05%	11,34	0,56	1,21

Код	Номинал	Име	Обем (лотове)	Отваряне	Висока	Ниска	Средна	Затваряне	Промяна (%)	P/E	P/S	P/B
5MA	1.00 BGN	Медика АД	1150	1,72	1,74	1,7	1,733	1,7	-1,16%			0,76
5MB	1.00 BGN	Монбат АД	474	6,455	6,5	6,45	6,462	6,455	0,00%	16,06	2,22	2,12
5ORG	1.00 BGN	Оргахим АД	2	82	84,99	84,99	84,99	84,99	3,65%		0,42	0,72
5OTZ	1.00 BGN	ОЦК АД	1231	13,96	14	14	14	14	0,29%		1,03	2,24
5PET	1.00 BGN	Петрол АД	60	4,435	4,5	4,4	4,467	4,4	-0,79%		0,30	14,87
5F4	1.00 BGN	ПИБ АД	86195	2,477	2,5	2,452	2,47	2,5	0,93%	6,87	0,65	0,69
BLKS	1.00 BGN	ПКБ, издадени по ЗСПЗ и ЗВСВГЗГФ	64739	0,178	0,179	0,17	0,171	0,175	-1,68%			
4OI	1.00 BGN	Проучване и добив на нефт и газ АД	1599	2,929	2,8	2,8	2,8	2,8	-4,40%	4,04	1,16	0,57
6S2	1.00 BGN	САФ Магелан АД	50	7,65	7,65	7,65	7,65	7,65	0,00%	14,15	0,22	1,40
3NJ	1.00 BGN	Св. св. Константин и Елена	500	10,35	10	10	10	10	-3,38%	5,94	0,70	0,71
6S7	1.00 BGN	Синергон Холдинг АД	1669	1,91	1,91	1,901	1,907	1,909	-0,05%	1,63	0,25	0,31
3IL	1.00 BGN	Слънчев бряг АД	55	5,997	5,789	5,5	5,526	5,789	-3,47%		15,07	0,17
3JR	1.00 BGN	Софарма АД	7594	4,046	4,04	4,006	4,029	4,038	-0,20%	16,19	1,12	2,14
6S6	1.00 BGN	Софарма имоти АДСИЦ	100	2,6	2,86	2,86	2,86	2,86	10,00%	16,25	12,44	1,22
5O5	1.00 BGN	Софарма трейдинг АД	3250	1,44	1,45	1,44	1,444	1,45	0,70%	8,24	0,13	0,89
6S0	1.00 BGN	София Комерс-Заложни къщи АД	190	3,95	3,99	3,99	3,99	3,99	1,01%			
5L9	1.00 BGN	Спарки Елтос АД	59	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	0,00%		1,17	0,39
5SR	1.00 BGN	Стара планина Холд АД	100	2,14	2,18	2,18	2,18	2,18	1,87%	116,20	0,97	0,91
7S7	1.00 BGN	Трейс групхолд АД	216	72,001	74,2	72,99	73,739	73,9	2,64%	42,78	1,09	3,19
59X	1.00 BGN	Унифарм АД	64	40,45	40,47	40,47	40,47	40,47	0,05%			
4F6	1.00 BGN	Фазерлес АД	8	40	39	39	39	39	-2,50%	45,75	1,27	0,92
6EE	1.00 BGN	ФЕЕИ АДСИЦ	15	1,5	1,498	1,498	1,498	1,498	-0,13%			0,83
6F3	1.00 BGN	Ферънлей Пропъртис АДСИЦ	1178	0,414	0,416	0,413	0,413	0,413	-0,24%	2,16	0,62	0,31
5BU	1.00 BGN	ФНИ България АДСИЦ	58000	0,371	0,374	0,373	0,373	0,373	0,54%			
6C4	1.00 BGN	Химимпорт АД	5574	2,76	2,78	2,765	2,769	2,77	0,36%	3,09	0,44	0,52
6C4P	1.00 BGN	Химимпорт АД(прив.)	19705	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	0,00%			
4CK	1.00 BGN	Химик АД	2980	0,1	0,105	0,1	0,1	0,1	0,00%			2,17
6H2	1.00 BGN	Холдинг Пътница АД	2973	2,51	2,52	2,442	2,485	2,52	0,40%		0,38	1,95
С81	1.00 BGN	ЦБА Асет Мениджмънт АД	1200	0,71	0,75	0,749	0,75	0,75	5,63%	9,17	0,14	0,87
4CF	1.00 BGN	ЦКБ АД	72088	1,303	1,309	1,3	1,306	1,309	0,46%	4,99	0,56	0,45
5L3	4.00 BGN	Черноморски Холдинг АД	200	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,00%			1,62
5EB	1.00 BGN	Юрочкапитал Битекс АД	4000	3,68	3,6	3,6	3,6	3,6	-2,17%			10,00
3YR	1.00 BGN	Явор АД-Варна	326	0,47	0,4	0,4	0,4	0,4	-14,89%	0,36	0,25	4,11

16 ИНВЕСТИТОР

Английската банка Barclays удвои печалбата си

Половината от финансовия резултат идва от продажбата на поделенията за управление на активи

договорното дружество на банката.

Резултати

Близо половината от печалбата на Barclays идва от продажбата на поделенията за управление на активи Barclays Global Investors на BlackRock през декември 2009 г. Сделката беше на стойност 6.3 млрд. GBP. Печалбата на инвестиционното подразделение Barclays Capital е 2.5 млрд. GBP, което е увеличение от

89% в сравнение с 2008 г.

Ефект върху резултата е оказало и придобиването на инвестиционния бизнес на Lehman Brothers в САЩ. Освен това Barclays Capital увеличи пазарния си дял в Европа и САЩ. От банката коментират, че капиталовите й позиции са затвърдени и вече е наличен капиталов буфер.

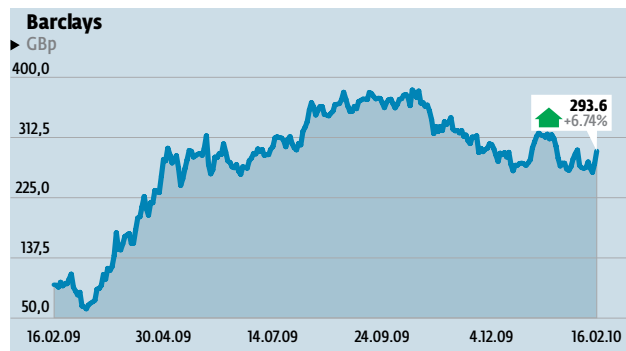
Лидер

Barclays е европейската банка, която до момента е обявила най-голяма печалба за 2009 г. На второ място е Banco Santander с положителен финансов резултат от 12.3 млрд. USD. Deutsche Bank отчете печалба от 6.9 млрд. USD за миналата година. След обявяването на финансовите резултати на Barclays акциите на финансовата институция поскърнаха с 6.74% до 293.6 GBP.

Магдалена Иванова

Джон Варли, изпълнителен директор на Barclays

Тип	Валута	Емисионна стойност					Цена при обратно изкупуване
		До 5 000 евро	От 5 001 до 10 000 евро	От 10 001 до 20 000 евро	Над 20 001 евро	Над 100 001 евро	
Райфайзен-Долар ShortTerm-Облигации	USD	156.42	155.65	154.89	154.51	152.60	152.60
Райфайзен-Европлюс-Облигации	EUR	11.54	11.49	11.43	11.40	11.26	11.26
Райфайзен-Глобални-Облигации	EUR	79.78	79.40	79.01	78.62	77.46	77.46
Райфайзен-А.Р.-Глобален-Балансиран	EUR	98.12	97.64	97.17	96.69	95.26	95.26
Райфайзен-Глобален-Балансиран	EUR	716.13	712.65	709.18	705.70	695.27	695.27
Райфайзен-Европейски-SmallCap-Компании	EUR	152.86	152.13	151.40	150.68	145.58	145.58
Райфайзен-Глобални-Основни-Акции	EUR	73.55	73.20	72.84	72.49	70.72	70.72
Райфайзен-Глобален-Акции	EUR	141.04	140.37	139.69	139.01	135.62	135.62
Райфайзен-Източноевропейски-Акции	EUR	273.77	272.46	271.16	269.86	260.73	260.73
Райфайзен-Евразия-Акции	EUR	165.13	164.35	163.56	162.77	157.27	157.27
Райфайзен-НовоземниковаЦПазари в Акции	EUR	208.81	207.82	206.82	205.83	198.87	198.87
Райфайзен-Русия-Акции	EUR	74.79	74.44	74.08	73.72	71.23	71.23
Райфайзен-ИзточнаЕвропа-Облигации	EUR	222.55	221.49	220.43	219.37	211.95	211.95

Нетната стойност на активите на дял е равна на цената на обратно изкупуване. Информация за проспектите и правилата на фондовете може да бъде получена на тел. 0700 10 000, както и на интернет адреси www.rcm.at и www.ram.bg

Котировки на взаимните фондове

Фонд	Тип	Ем. ст/г	ЦОИ	Доходност и Риск							
				От началото на годината (не се анюализира)	Стандартно отклонение	За последните 12 мес.	От началото на публ. предп. (анюализирана)	Начало на публ. предлагане			
Аврора Капитал АД	балансиран	4.8881	4.9125	5.0836	4.8881	4.7903	-5.07%	11.72%	-11.13%	-29.32%	21.01.2008
Аврора Кепитъл - Глобал Commodity Fund	фонд в акции	6.6848	6.7182	6.5511	6.6848	6.5511	-5.63%	13.84%	1.37%	-17.78%	23.01.2008
Аврора Кепитъл Югоизточна Европа	високодоходен	10.0735	10.2246	10.4764	0.0000	0.0000	N/A	N/A	N/A	N/A	23.09.2009
Активна Асет Мениджмънт АД	фонд в акции	2.5085	2.5085	2.5085	2.5085	2.5085	0.65%	28.51%	26.65%	-58.62%	12.11.2007
Актива Балансиран	балансиран	2.9655	2.9655	2.9655	2.9655	2.9655	-0.31%	24.32%	14.26%	-52.18%	12.11.2007
Астра Асет Мениджмънт АД	паричен пазар	до 249999.99 лв	над 250 000 лв	до 6 месеца	над 6 месеца						
Астра Кеш	балансиран	10.8436	10.8382	10.8219	10.8328	10.8382	0.89%	0.12%	6.40%	6.10%	06.10.2008
Астра Баланс	балансиран	10.7929	10.7932	10.6318	10.6855	10.6855	0.0000	0.28%	6.69%	13.62%	06.10.2008
Астра Плюс	фонд в акции	10.2527	10.2047	10.0516	10.1027	10.1027	-0.74%	10.25%	17.78%	1.53%	06.10.2008
БенчМарк Асет Мениджмънт АД	балансиран	13.5865	13.5865	13.5865	13.5865	13.5865	0.23%	6.88%	11.56%	7.35%	14.12.2005
БенчМарк Фонд-1 Акции и Облигации	фонд в акции	8.4418	8.4418	8.4418	8.4418	8.4418	-0.22%	14.32%	5.41%	-3.79%	01.03.2006
БенчМарк Фонд-2 Акции	балансиран	5.7381	5.7381	5.7381	5.7381	5.7381	-2.94%	10.82%	-7.02%	-14.36%	21.06.2006
БенчМарк Фонд-3 Сектор Недвижими Имоти	фонд в акции	7.9583	7.9583	7.9583	7.9583	7.9583	-2.45%	16.05%	14.35%	-11.92%	05.02.2008
БенчМарк Фонд-4 Енергетика	фонд в акции	10.4709	10.4709	10.4709	10.4709	10.4709	2.04%	8.23%	8.85%	2.29%	05.02.2008
БенчМарк Фонд-5 ЦИЕ	паричен пазар	11.4787	11.4787	11.4787	11.4787	11.4787	1.18%	0.21%	9.01%	8.40%	03.06.2008
БенчМарк Фонд-6 Паричен	балансиран	11.4787	11.4787	11.4787	11.4787	11.4787	1.18%	0.21%	9.01%	8.40%	03.06.2008
Болкан Капитал Мениджмънт АД	фонд в облигации	83.1301	83.1301	83.1301	83.1301	83.1301	0.24%	4.21%	12.46%	-5.20%	20.11.2006
Болкан Балансиран Капитал	фонд в акции	51.6175	51.6175	51.6175	51.6175	51.6175	-0.42%	2.40%	9.02%	-14.91%	20.11.2006
Болкан Европа	фонд в акции	71.2303	71.2303	71.2303	71.2303	71.2303	3.32%	4.53%	18.70%	-12.12%	03.10.2007
Болкан Балкани	фонд в акции	71.2303	71.2303	71.2303	71.2303	71.2303	3.32%	4.53%	18.70%	-12.12%	03.10.2007
Варчев Мениджмънт Компани ЕАД	фонд в акции	100.4073	100.4073	100.4073	100.4073	100.4073	-2.92%	2.27%	1.21%	-0.11%	04.01.2007
Варчев Високодоходен Фонд	балансиран	82.5464	82.5464	82.5464	82.5464	82.5464	-1.08%	0.63%	-1.35%	-7.52%	25.06.2007
ДСК Управление на активи АД	фонд в облигации	1.26381	1.26381	1.26381	1.26381	1.26381	1.11%	0.97%	5.55%	5.68%	01.12.2005
ДСК Стандарт	балансиран	1.08142	1.08142	1.08142	1.08142	1.08142	0.20%	6.22%	9.61%	1.80%	01.12.2005
ДСК Баланс	фонд в акции	0.78768	0.78768	0.78768	0.78768	0.78768	0.77%	15.57%	24.62%	-6.07%	01.03.2006
ДСК Растек	фонд в акции	0.72368	0.72368	0.72368	0.72368	0.72368	-0.18%	3.24%	-1.06%	-14.87%	07.03.2008
ДСК Имоти	ниско рисков	1.03186	1.03186	1.03186	1.03186	1.03186	0.59%	N/A	N/A	N/A	07.05.2009
ДСК Евро Актив	балансиран	1.03186	1.03186	1.03186	1.03186	1.03186	0.59%	N/A	N/A	N/A	07.05.2009
Елана Фонд Мениджмънт АД	балансиран	104.5550	104.5550	104.5550	104.5550	104.5550	1.26%	9.79%	13.59%	0.95%	07.12.2005
Елана Балансиран Евро Фонд	балансиран	110.8867	110.8867	110.8867	110.8867	110.8867	0.55%	8.64%	8.70%	2.52%	06.03.2006
Елана Високодоходен Фонд	фонд в акции	91.6503	91.6503	91.6503	91.6503	91.6503	1.18%	14.79%	20.06%	-0.43%	20.06.2005
Елана Фонд Паричен Пазар	паричен пазар	116.3779	116.3779	116.3779	116.3779	116.3779	1.30%	0.63%	6.34%	6.81%	31.10.2007
Елана Долар Фонд	ниско рисков	91.9550	91.9550	91.9550	91.9550	91.9550	1.86%	3.37%	-7.43%	-0.08%	01.02.2008
Еврофонд	ниско рисков	102.8464	102.8464	102.8464	102.8464	102.8464	0.0000	0.32%	N/A	4.37%	01.07.2009
Златен Лев Капитал АД	балансиран	5.0126	5.0126	5.0126	5.0126	5.0126	1.93%	10.04%	14.84%***	5.62%	08.07.1999
Златен Лев Индекс 30	фонд в акции	1.0654	1.0654	1.0654	1.0654	1.0654	N/A	N/A	N/A***	N/A	01.06.2009
Калман Асет Мениджмънт АД	балансиран	18.7963	18.7963	18.7963	18.7963	18.7963	0.35%	9.29%	5.67%	12.46%	28.09.2004
Калман Капитал	фонд в акции	12.1161	12.1161	12.1161	12.1161	12.1161	-0.72%	12.84%	6.47%	4.61%	05.01.2006
Карол Капитал Мениджмънт ЕАД	фонд в акции	1.3303	1.3303	1.3303	1.3303	1.3303	2.67%	13.85%	18.19%	3.92%	10.05.2004
Карол Адванс Инвест	фонд в акции	0.7298	0.7298	0.7298	0.7298	0.7298	4.60%	18.84%	49.76%	-9.32%	04.10.2006
Карол Адванс Източна Европа	фонд в акции	0.9020	0.9020	0.9020	0.9020	0.9020	2.87%	15.96%	7.18%	-5.15%	23.11.2007
Карол Адванс IPO Фонд	фонд в акции	0.9020	0.9020	0.9020	0.9020	0.9020	2.87%	15.96%	7.18%	-5.15%	23.11.2007
КД Инвестмънтс ЕАД	фонд в облигации	127.3965	127.3965	127.3965	127.3965	127.3965	0.79%	3.46%	3.54%	6.50%	04.05.2006
КД Облигации България	балансиран	15.0908	15.0908	15.0908	15.0908	15.0908	0.28%	6.54%	3.32%	3.32%	17.12.2004
КД Пеликан	фонд в акции	0.7470	0.7470	0.7470	0.7470	0.7470	-0.30%	15.55%	12.33%	-7.89%	04.05.2006
КД Акции България	балансиран	0.7470	0.7470	0.7470	0.7470	0.7470	-0.30%	15.55%	12.33%	-7.89%	04.05.2006
КТБ Асет Мениджмънт АД	балансиран	790.9372	790.9372	790.9372	790.9372	790.9372	1.42%	8.59%	23.42%	-11.89%	09.05.2008
КТБ Балансиран Фонд	фонд в акции	718.3875	718.3875	718.3875	718.3875	718.3875	1.33%	10.26%	15.96%	-15.96%	09.05.2008
ОББ Асет Мениджмънт АД	ниско рисков	10.9735	10.9735	10.9735	10.9735	10.9735	0.96%	2.56%	4.50%	2.32%	30.01.2006
ОББ Платинум Облигации	балансиран	120.2142	120.2142	120.2142	120.2142	120.2142	0.16%	8.54%	12.22%	2.49%	30.01.2005
ОББ Балансиран Фонд	фонд в акции	7.0661	7.0661	7.0661	7.0661	7.0661	0.32%	18.68%	34.12%	-8.22%	30.01.2006
ОББ Премиум Акции	фонд в акции	10.0970	10.0970	10.0970	10.0970	10.0970	0.28%	1.56%	0.92%	0.93%	30.01.2009
ОББ Патримониум Земя	фонд в акции	10.0970	10.0970	10.0970	10.0970	10.0970	0.28%	1.56%	0.92%	0.93%	30.01.2009
Оверон Финанс АД	фонд в акции	9.7272	9.7272	9.7272	9.7272	9.7272	0.0000	N/A	N/A	N/A	25.06.2009
Оверон ПРЭСТО	фонд в акции	9.7272	9.7272	9.7272	9.7272	9.7272	0.0000	N/A	N/A	N/A	25.06.2009
ПФБ Асет Мениджмънт АД	фонд в акции	0.5303	0.5303	0.5303	0.5303	0.5303	0.73%	6.95%	10.85%	-24.82%	19.11.2007
ПФБ Авангард	балансиран	0.7501	0.7501	0.7501	0.7501	0.7501	0.48%	9.79%	6.28%	-12.18%	19.11.2007
ПФБ Класик	ниско рисков	0.9729	0.9729	0.9729	0.9729	0.9729	0.89%	2.52%	5.21%	-1.28%	19.11.2007
ПФБ Гарант	ниско рисков	0.9729	0.9729	0.9729	0.9729	0.9729	0.89%	2.52%	5.21%	-1.28%	19.11.2007
Райфайзен Асет Мениджмънт (България) ЕАД	консервативен	1.2211	1.2211	1.2211	1.2211	1.2211	0.82%	0.64%	7.20%	5.19%	16.03.2006
Райфайзен (България) Фонд											

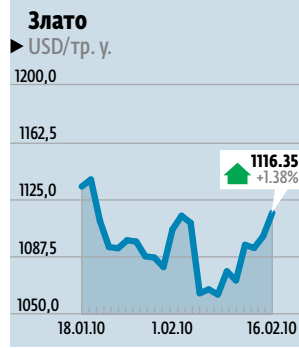

Стока на деня

2.33

► процента се повиши палатият на борсата в Лондон и достигна 430.8 USD/тр.у.

” По време на борсовата сесия във вторник металът добави 9.8 USD към стойността си и по този начин излезе на първо място по ръст за деня сред всички търгувани метали

” Цената на златото най-последно отбеляза повишение и по време на вчерашната сесия в Лондон достигна 1116 USD/тр.у. И вчера основната причина за това беше доларът, който загуби 0.42%

Цифра на деня

1.06

► процента спечели какао-то по време на вчерашната борсова сесия и достигна 3136 USD/т

” На борсата в Ню Йорк какао-то успя да добави 33 USD към стойността си, след като търсенето на суровината от страна на шоколадовата индустрия остава високо

Петролът спечели надпреварата с американската валута

Георги Георгиев
ggeorgiev@pari.bg

” На борсата в Ню Йорк фючърсите на петрола за март се търгуваха за 76.32 USD/б, което е повишение с 2.95%

► Петролът и металите спечелиха най-много от слабостта на щатската валута

Суровият петрол най-последно излезе победител в надпреварата с долара. След големия спад в петък и почивния ден на американските борси в понеделник вчера цената на нефта успя да достигне нивото от 76 USD/б и дори уверено премина над тази граница. Главният виновник за тези добри резултати, както обикновено, беше американският долар, който загуби надпреварата с

еврото за първи път от четири дена.

След срещата на финансовите министри на държавите членки в еврозоната стана ясно, че Европа дава срок на Гърция до 16 март да представи конкретни мерки, с които да сложи в ред финансовата си политика. Целта на този натиск е да бъде намален огромният дефицит, натрупан от страната през миналата

година. Това веднага се отрази върху поведението на европейската валута и по време на сесията вчера еврото се търгуваше за 1.3648 EUR/USD, което е повишение с 0.37%.

На борсата в Ню Йорк фючърсите на петрола за март се търгуваха за 76.32 USD/б, което е повишение с 2.95%. Сорът Брент за същия период отбеляза ръст с 0.70% и се котираше на 73.05

USD/б. Слабото представяне на долара спрямо еврото се отрази силно върху цената и на останалите стоки, търгувани на световните борси. Едни от най-печелившите бяха цветните и благородните метали, търгувани на борсата в Лондон. Най-силно беше представянето на палатията, който достигна повишение от 2.33%, а ръстът на останалите метали се движеше около 1.5%.

Обзор

Пшеницата се съвзема от драстичния спад

Цената на пшеницата, търгувана на Чикагската стокова борса, отбеляза ново повишение и успя да се задържи твърдо над 180 USD/т. Причината за доброто представяне вчера беше новината, че австралийското земеделско министерство е решило да понижи своите очаквания за добивите на зърно през сезон 2009-2010.

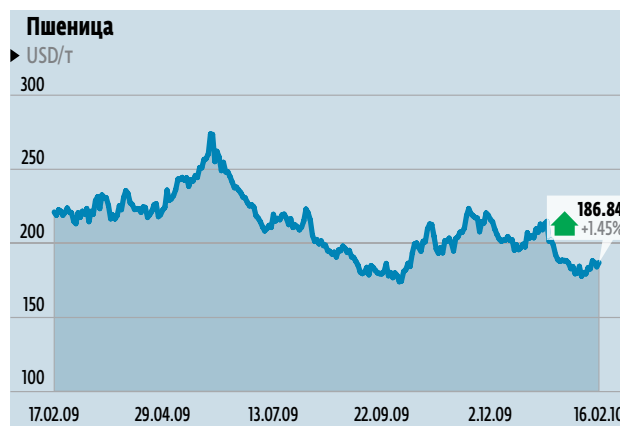
Оценката, която беше направена в началото на декември, предвиждаше добивите да достигнат 21.99 млн. т, докато в предишния сезон реколтата стигна едва 20.9 млн. т. Влошените климатични условия, като голямата жега в края на годината и последвалите обилни валежи, не оставиха

Георги Георгиев
ggeorgiev@pari.bg

” На борсата в Чикаго цената на царевичата с доставка през март отбеляза повишение с 0.83% и достигна 143.5 USD/т

друг избор на земеделското министерство, освен да промени своята прогноза за очакваните добиви. След нанесената корекция в оценката сега прогнозните добиви са с 1.5% по-малко, а общият обем ще бъде не повече от 21.66 млн. т.

По време на вчерашната борсова търговия в Чикаго фючърсите на пшеницата за март достигнаха 181.79 USD/т, което е повишение с 1.7%. Царевичата с доставка през март също отбеляза повишение с 0.83% и достигна 143.5 USD/т.

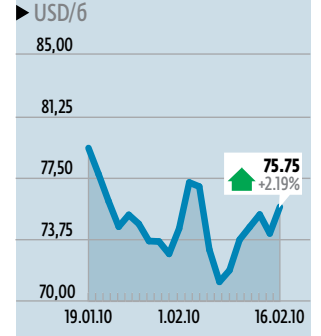
1.70

► процента беше повишението в цената на пшеницата, търгувана в Чикаго

► Спот цени на суров петрол

USD/б	Вид	Последна цена
СРЕДИЗЕМНО МОРЕ		
	ИРАНСКИ ТЕЖЪК	69,11
	СИБИРСКИ	71,38
	УРАЛСКИ С-Ф	71,38
	САХАРСКИ	0
СЕВЕРНО МОРЕ		
	БРЕНТ	74,15
	ОСБЕРГ	74,7
	ЕКОФИСК	74,45
	СТАТФОРД	73
	ФОРТИС	73,67
	ФЛОТА	71,05
	УРАЛСКИ СИ	71,3
ЗАПАДНА АФРИКА		
	БОНИ ЛЕК	73,47
	КУА ИБОЕ	0
	ФОРКАДОС	0
	КАБИДА	0

Петрол

► Спот цени на петролни продукти

USD/т	Вид	Купува	Продава	Условия на доставка	Спецификации
	БУТАН С	0,00	700,00	СIF	
	ПРОПАН	0,00	660,00	СIF	
	БЕНЗИН СУПЕР	654,00	656,00	СIF	
	БЕНЗИН СУПЕР	651,00	653,00	FOB	
	АВИОГОРИВО	601,50	601,50	FOB	
	НАФТА	649,00	651,00	СIF	
	ГАЗБОЛ	603,5	601,5	СIF	
	ДИЗЕЛЪ	603,00	605,00	FOB	50PPM
	МАЗУТ	42,00	44,00	СIF	1.0%HSFO
	МАЗУТ	435,00	437,00	СIF	3.5%HSFO

► Цени на цветни метали

USD/т	Метал	Цена на разплащане	Купува 3 м.	Продава 3 м.
	МЕД	6940	6991	6996
	КАЛАЙ	16605	16450	16650
	ОЛОВО	2196	2245,25	2250
	ЦИНК	2222,5	2248,5	2250
	АЛУМИНИЙ	2051	2090	2100
	НИКЕЛ	19600	19745	19766
	АЛУМИНИЕВА СПЛАВ	1880	1920	1940

► Спот цени на благородни метали

USD/тройунция	Метал	Купува	Продава	Най-висока	Най-ниска
	ЗЛАТО	1116,6	1117,15	1119,65	1098,4
	СРЕБРО	15,7875	15,81	15,935	15,5
	ПЛАТИНА	1532	1536	1539,25	1512
	ПАЛАДИЙ	428,5	431,75	432,5	420

► Срочни цени на пшеница

USD/т	Произход/място на доставка	Вид	Условия на доставка	Февруари
	МЕКСИКАНСКИ ЗАЛИВ	ХЛЕБНА	FOB	193,2524
	АВСТРАЛИЯ	ХЛЕБНА	СПОТ	494,73
	ФРАНЦИЯ РУАН	ХЛЕБНА	СПОТ	168,34
	АНГЛИЯ	ХЛЕБНА	ИЗТ. БЪРЯГ	155,54
	ГЕРМАНИЯ	ХЛЕБНА	СIF БАЛТИЙСКО МОРЕ	-
	УНГАРИЯ	ХЛЕБНА	СIF УНГАРИЯ	-
	УКРАИНА	ХЛЕБНА	FOB ЧЕРНО МОРЕ	199,07
	РУСИЯ	ФУРАЖНА	FOB ЧЕРНО МОРЕ	141,41

► Срочни цени на агрокултури

Вид	Борса	Единица	Март
Царевица	СВОТ	USD/bu.	376,25
Ечемик	АСЕ	USD/MT	132,8448
Памук	NYBOT	USD/lb.	75,16
Какао	NYBOT	USD/MT	3147
Кафе	NYBOT	USD/lb.	134,5
Рапица	АСЕ	USD/MT	358,1424
Ориз	СВОТ	USD/cwt	14,285
Овес	СВОТ	USD/bu.	246,25
Соя	СВОТ	USD/bu.	964

► Срочни цени на агропродукти

Вид	Борса	Единица	Март
Захар	NYBOT	USD/lb.	26,82
Соево масло	СВОТ	USD/lb.	38,76
Портокалов сок	NYBOT	USD/lb.	136,9
Мляко	СМЕ	USD/cwt	13,75
Обезмаслено мляко	СМЕ	USD/cwt	108,5
Масло	СМЕ	USD/lb.	150
Денатуриран етанол	СВОТ	USD/gal.	1,704

Борси: СВОТ - Чикагска стокова борса; СМЕ - Чикагска търговска борса; NYBOT - Нюйоркската стокова борса; АСЕ - Австралийска стокова борса
Мерни единици: 1 бу. соя = 27.216 кг.; 1 бу. царевича = 25.4016 кг.; 1 бу. овес = 15.4224 кг.; 1 бу. = 0.4536 кг.; 1 MT = 1000 кг.; 1 cwt = 50 кг.; 1 gal. = 3.785 л.; 1 USD = 1 U.S. cent

Липсата на финансова дисциплина не е цялата истина за Гърция

Ако Испания беше американски щат, а не европейска страна, нещата нямаше да изглеждат толкова зле

Напоследък финансовите новини са доминирани от репортажи за Гърция и други нации от европейската периферия. И с право. Притеснява ме представянето им, което се концентрира почти изцяло върху европейски дългове и дефицити. Създава се впечатление, че става въпрос за правителствена разюзданост, даваща храна на американските бюджетни ястреби, които искат да съкратят харченето, дори пред угрозата от масова безработица. Те сочат Гърция като пример какво ще се случи, ако не свием разходите.

Истината е, че липсата на фискална дисциплина не е цялата и дори не е основната причина за евро-

Истинската история зад еврокашата не лежи в разюздаността на политиците, а в арогантността на елитите

пейските проблеми. Дори не и за тези на Гърция, чието правителство наистина е било безотговорно (и е криело безотговорността си с помощта на креативно счетоводство).

Не, истинската история зад еврокашата не лежи в разюздаността на политиците, а в арогантността на елитите - особено на онези, които коват политиките и които тласнаха Европа да приеме единната валута далеч преди континентът да е готов за такъв експе-

римент.

Европейската Флорида
Вземете Испания, която в навечерието на кризата изглеждала като модел за фискално поведение. Дълговете ѝ (правителствените - бел. прев.) бяха ниски - 43% от БВП през 2007 г., сравнени с 66% в Германия. Имаше бюджетни излишъци. Имаше и примерна банкова регулация. Но с топлото си време

И тогава балонът се спуска. Испанската безработица се увеличи и в бюджета се появи дълбока дупка

и плажове Испания също така беше европейската Флорида - и също като Флорида премина през бум в областта на недвижимите имоти. Финансирането на този бум дойде предимно от източници, намиращи се вън от страната: гигантски парични потоци от останалата част от Европа, особено от Германия.

Резултатът беше стръмен ръст, комбиниран със значителна инфлация: между 2000 и 2008 г. цените на испанските стоки и услуги се покачиха с 35%, сравнени с повишение от само 10% в Германия. Благодарение на нарастващите разходи испанският износ стана неконкурентоспособен, като нарастването на заетостта остана силно благодарение на имотния бум.

И тогава балонът се спуска. Испанската безработица се увеличи и в бюджета се появи дълбока дупка. Тя беше предизвикана отчасти от намаляване на приходите заради срива, отчасти от извънредните разходи, направени, за да се ограничат щетите върху

Носителят на Нобелова награда по икономика Пол Кругман смята, че Европа не е била готова да приеме единната валута

хората. Дефицитът беше следствие, а не причина за проблемите на Испания.

Лечение
Няма много неща, които испанското правителство

Липсата на гъвкавост при еврото, а не харченето чрез дефицити лежи в центъра на кризата

да може да направи, за да подобри ситуацията. Основният проблем е, че разходите и цените са излезли извън релси в сравнение с останалата част на Европа. Ако Испания все още имаше старата си валута

- песетата, тя бързо би могла да излекува проблема, като я обезцени с 20% спрямо другите европейски валути. Но Испания вече не притежава собствена валута, което означава, че тя може да спечели отново конкурентоспособността си само чрез бавна и разяждаща дефлация.

Ако Испания беше американски щат, а не европейска страна, нещата нямаше да изглеждат толкова зле. Поне разходите и цените нямаше да излязат в такава степен извън контрол: Флорида, която освен всичко друго имаше възможността да привлече работници от други страни и да запази работната ръка сравнително евтина, никога не премина през испанската инфлация. Освен това Испания щеше да получи

автоматично помощ в кризата: цикълът във Флорида се обърна, имотните цени се сринаха, но Вашингтон продължава да изпраща чекове за социално и здравно осигуряване.

Беда

Испания не е американски щат и като резултат е в дълбока беда. Гърция, разбира се, е в още по-голяма беда, защото гърците за разлика от испанците са били фискално безотговорни. Гърция обаче има малка икономика, чиито проблеми са важни, защото може да прелеят в много по-големи икономически като испанската. Така че липсата на гъвкавост при еврото, а не харченето чрез дефицити лежи в центъра на кризата.

Нищо от това, което се случва, не би трябвало да е изненада. Дълго време преди еврото да се роди, икономисти предупредиха, че Европа не е готова за единна валута. Предупрежденията бяха игнорирани и кризата пристигна.

Разпад

Сега накъде? За разпад на еврото не може и да се мисли поради чисто практически основания. Както Бари Ейхънгрин от Университета в Бъркли казва, опитът да се върнат националните валути би причинил „майка на всички кризи“. Така че единственият начин да се излезе от тази ситуация е еврото да заработи, затова Европа трябва да се придвижи напред към политически съюз, така че европейските нации да започнат да функционират повече като американски щати.

66

процента от БВП бяха дълговете на Германия през 2007 г.

Равносметка

Но това няма да стане в скоро време. Това, което ще видим в следващите няколко години, е болезнен процес на каране през протото: финансови спасявания, придружени с изисквания за свирепо фискално въздържание, всичко това

Фундаменталният проблем е наглостта и арогантната вяра, че Европа може да накара единната валута да заработи

на фона на много висока безработица, усилвана от разяждащата дефлация, която вече споменах.

Става въпрос за грозна картина. Но важно е да се разбере коренът на фаталната европейска грешка. Да, някои правителства са били безотговорни, но фундаменталният проблем е наглостта и арогантната вяра, че Европа може да накара единната валута да заработи въпреки силните основания да се смята, че тя не е готова.

Пол Кругман

професор по икономика в Университета Принстън, носител на Нобелова награда за икономика през 2008 г.

12.7

процента е бил бюджетният дефицит на Гърция в края на миналата година

20

процента обезценка на песетата. Ако тя съществуваше, щеше да спаси Испания в сегашната ситуация

Еврозоната е уязвима от проблемите на Гърция, а Португалия, Италия, Ирландия и Испания също се сочат като потенциални слаби звена

Жп транспортът е все още на изкуствено дишане

През последното десетилетие държавата е наляла 2.1 млрд. лв. в сектора без особен ефект

Петър Ганев,
Институт за пазарна икономика

Общият размер на парите за жп сектора е трудно проследим

Развитието на железопътния транспорт в България започва като частна инициатива с построяването на първата жп линия, свързваща Русе и Варна, от английска компания с главни акционери Уилям Гладстон и братя Баркли през 1865 г.

Около 150 години по-късно българският железопътен транспорт е почти изцяло държавно начинание, чието качество не е на нужното ниво, а в същото време сериозна тежест се стоварва върху българския данъкоплатец.

Либерализация

Процесът на либерализация в България върви бавно, като често се говори за евентуални бъдещи структурни промени, но реални-

400

млн. лв. е дотацията на държавата в БДЖ през миналата година

Заради хроничните финансови проблеми хората, работещи в железниците, често протестират

СНИМКА БОБИ ТОШЕВ

те действия са малко. През 2002 г. България разделя оператора (БДЖ) и управителя на инфраструктурата (НКЖИ), а през 2004 г. БДЖ се разделя на пътнически и товарни превози. Единствено пазарът на товарни превози е либерализиран от началото на 2007 г. Освен от държавата в момента товарни превози

се извършват от още четири лицензирани оператора, които през последните две години навлязоха сериозно на пазара и вече извършват 15% от работата.

Субсидии

За разглеждания период от 2000 до 2009 г. държавата е наляла над 2.1 млрд. лв. в жп сектора, като само за изминалата 2009 г. сумата е почти 400 млн. лв., или 0.6% от БВП на страната.

Общият размер на парите за жп сектора е трудно проследим, като тук включваме субсидиите за текуща дейност на БДЖ и НКЖИ, капиталовите трансфери за БДЖ и НКЖИ, както и компенсациите за намаления и безплатни пътувания.

Въпросните 400 млн. лв.,

налетни от държавата през 2009 г., се разпределят, общо взето, поравно между двете държавни компании. Наред с това финансовите резултати на двете компании далеч не са добри, като само за 2008 г. загубата на НКЖИ е над 100 млн. лв. През последните години загубите на пътническите превози на БДЖ донакъде се компенсират от печалбите при товарните превози.

Потребност

Анализът на железопътния транспорт показва спешната нужда от реформи в сектора.

До момента изказванията на вземащите решения от новото правителство предлагат частични промени

- частична промяна в собствеността на товарното поделение на БДЖ, промяна в начина на управление на компанията за постигане на относително по-висока доходност, предлагане на нови услуги, съобразени с търсенето на пазара.

Възможно е тези промени да доведат до повишаване на ефективността и рентабилността на предприятията, но надали ще намалят чувствително държавните разходи за жп сектора.

Мерки

Освен това всички решения за този сектор, предложени до момента, предлагат краткосрочни до средносрочни мерки. Не се предвиждат структурни реформи в сектора,

които да имат дългосрочен ефект върху развитието му.

Държавата не възнамерява да ограничи своята намеса в жп транспорта, а допускането на частни превозвачи на пазара за пътнически превози все още не се коментира и остава някъде далеч в бъдещето.

Именно това навлизане на частни превозвачи обаче е единственият начин дългосрочно качеството на жп превозите да нарасне. За да се развива секторът, той трябва да работи на пазарен принцип - кои компании и кои подотрасли да се развиват, да зависи от търсенето и конкуренцията, а не от одобрението, планирането и субсидирането от страна на правителството.

Основните стъпки за постигане на ефективност в жп транспорта са:

1 Оптимизация на дейностите и намаляване на персонала.

2 Ограничаване на обслужваните от държавните предприятия линии - само икономически обосновани превози.

3 Драматично намаляване и последващо напълно премахване на държавните субсидии за жп транспорта.

4 Не частична, а пълна приватизация на БДЖ, която да включва БДЖ - Товарни превози, БДЖ - Пътнически превози и БДЖ - Тягов подвижен състав.

5 Осигуряване на напълно свободен достъп на частни превозвачи до пазара на жп превози, като превозвачите сами избират кои линии ще обслужват (на база доколко са рентабилни).

6 Избор на частен или няколко частни оператора за железопътната инфраструктура чрез открит търг и за определен срок от време, който да позволява възвръщаемост на инвестицията.

7 Свободно определяне на цените на превозите от пазарните участници. Ако се установи консенсус (каквото към момента няма), че държавата трябва да подпомага определени социални групи,

това трябва да става чрез директни помощи за ползвателите, а не чрез субсидии за определени компании, които да имат ексклузивното право да извършват обществено-полезната услуга.

8 Улесняване на процедурата по предоставяне на информация и взаимодействие между регулаторната агенция и желаещите да извършват превози, както и по-лесно и по-бързо издаване на лицензи на частни превозвачи.

През последните години БДЖ успя да подмени част от подвижния състав

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

БАНКИ И ЗАСТРАХОВАНЕ

Редактор:
Радослава Димитрова
rdimitrova@pari.bg
tel. 4395-823

Реклама:
Станислава Атанасова
satanasova@pari.bg
tel. 4395-851

Продукти

Пощенска банка пуска кредит Активен дом

Пощенска банка пуска нов кредитен продукт Активен дом. При него срещу ипотека банката предлага средства за различни цели като покупка на земя, ремонт на дома, за образование, за започване на бизнес.

Кредитът дава възможност и за консолидиране на вноските по други заеми. Максималният размер е 100 хил. EUR със срок на погасяване до 25 години и осигурява финансиране до 70% от цената на имота. Лихвата е по-ниска, отколкото при потребителските кредити - 9.5% в евро и 10.95% в левове

за заеми с финансиране до 50% от стойността на имота и съответно 9.75% в евро и 11.25% в левове при финансиране над 50%. Банката предлага на клиентите си и възможността да застраховат кредита срещу непредвидени обстоятелства като здравословни проблеми или безработица.

НАП търси помощ от Германия за швейцарските сметки

Проверката няма да доведе до постъпления в хазната, твърди Емил Хърсев

Шефът на НАП Красимир Стефанов ще се среща с колегите си от Германия. Целта е да се обмени информация и да се достигне до данни за сметки на българи в швейцарски банки, казаха за в. Пари от приходната агенция. Причината да се поиска тази среща е, че Германия има богат опит в разкриването на укрити данъци. Преди две години федералното правителство се снабди с тайнствен диск с имената на германски граждани, които имат влогове в Швейцария. Ще търсим отговорност само за значителни суми. Очакванията им са, че ще бъдат разкрити авоари на стойност между 100 и 300 хил. EUR.

Развитие

След като се осъществи връзката на Красимир Стефанов с германските му ко-

леги и се разбере по какъв начин може да се получи информацията и каква е тя, ще предприемем конкретни действия, обясниха от приходната агенция. Данъчните ще проверяват произхода на парите и ще предприемат действия срещу укрити данъци.

Очаквания

Не вярвам, че с тази инициатива на НАП ще се постигне нещо, посочи за в. Пари banker, който поиска анонимност. По думите му, ако има сметки на наши сънародници в швейцарски банки и по тях са укривани данъци, те ще ги преместят другаде. Българите са хитри и няма да позволят да бъдат разкрити, посочи още той. Според финансиста Емил Хърсев много трудно инициативата на НАП ще доведе до резултат, защото

Кризата засили още повече атаките срещу швейцарските банки. Целта е събиране на укрити данъци

българите не са собственици на тези пари, а са посредници на чужденци. Проверката за сметки в швейцарските банки няма да доведе до постъпления в хазната, обясни Хърсев.

Пример

Заради кризата много правителства начело с амери-

канското поискаха данни за сметките на техни граждани в Швейцария. Преди около половин година настояха да получат имената на близо 10 хил. притежатели на сметки. Те заведоха дело срещу швейцарската UBS. В началото на 2008 г. германското министерство

на финансите потвърди, че е платено на анонимен информатор за имената на стотици притежатели на банкови сметки. Преди два дни данните за над 1500 сметки на германски граждани в швейцарски банки бяха предложени за продажба на правителството в Берлин срещу 2.5 млн. USD. В ня-

кои държави дори са извършвани т. нар. данъчни амнистии с цел връщане на капитали. Според Емил Хърсев България е далеч от подобни стъпки. По думите му най-големи проблеми в тази област имат Германия, Австрия и Италия.

Радослава Димитрова
Филипа Радионова

Падат лихвите по жилищни кредити

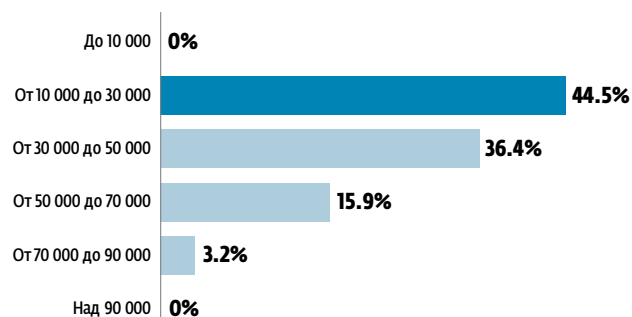
През първия месец от годината се увеличава броят на отпуснатите заеми

Банките подобряват офертите по жилищните кредити. Това става ясно от анализа на кредитните консултанти от КредитЦентър. Увеличава се размерът на отпуснатите нови ипотечни кредити, както и сделките в по-малките населени места, посочват още анализаторите.

Подобрение

През първия месец от годината лихвите по жилищните кредити тръгнаха надолу. Нивата им се подобриха с 0.5%, показват данните от анализа на КредитЦентър. По-изгодните оферти вече привличат и клиенти със стабилни доходи, които купуват жилища с инвестиционна

Процентно разпределение на кредитите по размер

цел, посочват още анализаторите. Най-активните кредитополучатели за първия месец на тази година са били младите семейства, които са 45% от кредитополучателите. Тяхното завръщане на пазара е знак за стабилизиране и успокоение.

Коментар

Пазарът дава сравнително добри сигнали за ипотеч-

ното кредитиране, обясни пред в. Пари главният изпълнителен директор на СИБАНК Петър Андронов. По думите му интересът към този род продукти се възвръща, а част от причините се крият в това, че ипотечните заеми са по-нискорискови в сравнение с потребителските и ангажират по-малко собствен капитал. Банките от своя страна понастоящем

имат достатъчно свободни средства и се стремят да намерят за тях по-нискорискови продукти, допълни още Андронов. До какви нива ще паднат лихвите, зависи от икономическата среда и конкуренцията, посочи той.

Разпределение

Клиентите предпочитат кредитите в евро. Съотношението на евровите заеми към левовите през първия месец на 2010 г. е 91/9. Средният размер на евровите кредити е 35 хил.

В началото на годината най-голям дял заемат кредитите между 10 и 30 хил. EUR. Заемите на стойност между 35 и 50 хил. EUR са на второ място в класацията за популярност. Сумите под 10 хил. EUR се теглят най-вече под формата на потребителски заем.

Радослава Димитрова

Развитие Засилен интерес към картите с отстъпки

Проучване на MasterCard отчита у нас висок интерес към ко-брандираните карти, които се издават съвместно от банката и търговец. Най-предпочитани са картите с отстъпки в супермаркетите, доста след тях са предпочитаните при пътуване, следвани от отстъпки в магазини за дрехи и вериги ресторанти или кафенета. Според MasterCard почти половината българи не знаят какви лихви и такси се начисляват по картите им сметки. 43% от картодръжателите не знаят какво плащат за услугата, 44% са тези, които знаят точно сумата на таксите и лихвите. 93% биха се обадили в банката си в случай на загубена карта. При нужда от съвет за управлението

на лични финанси над 75% твърдят, че биха се обърнали към банков служител или финансов специалист. Само 8% ще търсят информация в интернет, а също толкова предпочитат да обсъдят въпроса с роднини или приятели.

Новост ДСК предлага по-ниски лихви

ДСК предлага нов потребителски кредит с до 1% по-ниски лихвени нива в левове или евро. Условието е клиентът да превежда заплатата или пенсията си в банката или да внася поне 70% от доходите си. Участието в някои от кредитните програми на ДСК дава допълнителни преференции. Промоцията е от 15 февруари до 15 април.

Ф. Радионова | pari.bg

Алианц Кампания за безопасно шофиране

Алианц България холдинг започва кампания, която цели да повиши безопасността на движението по пътищата. От компанията разпространиха препоръки към водачите за шофи-

ране при зимни условия. Първата е да се намали скоростта и да се увеличи дистанцията, защото при мокра настилка спираният път нараства няколко пъти. Според изследване на дружеството над 50% от тежките катастрофи са заради несъобразена и превишена скорост. От Алианц препоръчват проверка на техническото

състояние на автомобила и шофиране без употреба на алкохол. От компанията призовават да се уважават пешеходците, които също са участници в движението. Разпознаването на пътните знаци, дори и да са затрупани със сняг, също е важно за избягване на инциденти по пътя. В края на ноември 2009 г. общозастрахователна-

та компания ЗАД Алианц България отчита 11.3% спад на премиения приход. За 11-те месеца на миналата година дружеството е продало застраховки за 130.07 млн. лв. спрямо 146.7 млн. лв. за същия период на 2008 г. Пазарният дял в края на ноември 2009 г. се е понижил до 10.1% спрямо 11.2% година по-рано.

Интервю Румен Янчев, председател на УС и изп. директор на Булстрад ВИГ

Свитото потребление спъва предлагането на нови продукти

Конкуренцията на застрахователния пазар ще бъде при обслужването на клиентите

► Господин Янчев, каква беше 2009 г. за Булстрад и за застрахователния пазар като цяло?

- Изминалата година беше трудна, да не кажа тежка за всички участници на пазара, защото проблемите на всички сектори на икономиката пряко се отразяват върху застрахователите. Това е видимо от резултатите и спада в почти всички сегменти с изключение на Гражданската отговорност. Вероятно ще има едно-две попадения, които са едно-кратни сделки и по някакъв начин дават гласък, който днес го има, утре го няма.

Трудна, тежка ситуация, която се отразява върху пазара. Всяко дружество, търсейки възможности и място под слънцето, мисли как кризата да го засегне в по-малка степен. Спад има и в автомобилното застраховане, при полицата Каско. Това дойде и от намаляването на продажбите на коли, автобуси и камиони.

Миналата година беше трудна и за нас. Ние не сме завързани за застраховката Гражданска отговорност. В нашия портфейл са по-силно застъпени други полици - морско, авиационно, карго застраховане, строително-монтажни рискове. Тези сегменти също пострадаха. Бяха замразени проекти в строителството, а заради свитите поръчки в транспорта много хора върнаха автобуси и камиони. При нас спадът в премиения приход е от порядъка на 6-6.5% за цялата година. През 2009 г. трябваше да компенсирате и приходите от пазар, на който имаме присъствие в последните 15 години. Булстрад беше единствената българска компания, която продаваше Зелена карта в Русия. Отрицателният резултат беше около 13-14 млн. лв., но успяхме да го компенсирате. Приключваме 2009 г. с около 208 млн. лв. премиен приход. Това ме радва, защото успяхме да запазим диверсификацията и да не залитнем по Гражданска отговорност.

В трудната ситуация, където ръстът е почти невъзможен, се опитахме една част от дейността да стане ефективна. Това ни позволи да запазим изцяло хората, без да съкращаваме служителите. Дори назначихме хора. Като част от ВИГ продължихме интеграционните процеси в групата.

► Успяха ли компаниите да се опълчат на икономическата криза?

- Не. Кризата накара много предприемачи да съкратят разходите си. Един от тях е разходът за застраховка. Не искам да ги виня, но в условията на криза да останеш без полица е по-критично. Дружествата са преживявали кризи, макар и от друг характер. Много компании по един или друг начин преживяха кризата през 1996-1997 г. Акционерите вече гледат сериозно на тази дейност.

► Каква част от приходите ви се формират от брокери?

- Около 40-45%, зависи от годината. Този дял е относително стабилен, като през 2009 г. малко нарасна относителният дял на брокерите. Не толкова от тяхната активност, а защото голям брой застрахователни агенти прекратиха дейността си.

Ние работим достатъчно сериозно с голяма част от брокерите. Около 100 млн. лв. от приходите на Булстрад идва от тях.

► Какви са основните проблеми на пазара?

- Няма точно и ясно дефинирани проблеми, които да отпуснат неговото развитие. Проблемът, е че потребителите на застрахователни услуги е значително свито. В условия на криза всичко се свива. В момента това спъва и предлагането на нови продукти, защото и опитът подсказва, че ако предлагаш нещо, трябва да има кой да го купи. Освен задължителната застраховка няма търсене на други полици.

► Щесеобърнелиското сегашната тенденция застраховката Гражданска отговорност да е губещ?

” Имаше период през последните няколко години, когато особено в ЦИЕ се пазаруваше на килограм, но трябва сериозна оценка и анализ дали това, което купуваш, е добро

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

- Застраховката Гражданска отговорност не е проблем - първо, защото е задължителна. Полицата решава социален проблем, като осигури възможност пострадали или техните наследници да получат обезщетение в реалистичен размер. Ако полицата се продава на моментни цени, при условие запазване на ситуацията по пътищата, няма как да тя не е губеща.

Единият казус е доколко премията е достатъчна. Никой не взема директно този проблем на бордаж. Един път се опитахме по приличен начин, но съзряха картел и бяхме наказани. Това беше, защото искаме да покажем, че цената не е съобразена с това, което пише в закона. Нашите изследвания показват, че темпът на нарастване на застрахователната премия е по-нисък от темпа на ръст на изплатените обезщетения. Това показва, че ситуацията може да се влоши.

Голяма част от щетите са материални - 95%. Това може да се изчисли и тогава премията може би е достатъчна. Недостатъчна е за неимуществените вреди, където малко на брой щети са с по-голяма тежест от лавините. Там претенциите растат. През годините се променяха лимитите, а сега вече стига нивото в Евро-

па. Случаите се гледат по 3-4 години в съда. Има го и проблема с част от адвокатите, които се явяват защитници и понякога съветват клиентите да претендират за безумно високи суми. Според разпоредбите, по които работим, претенциите се регистрират в пълния им размер, после се коригират с коефициент. Когато растат тези претенции, се повишават и резервите. Така няма как да се подобрява резултатът.

► Щесеуведелиското електронната полица?

- Въвеждането на електронната полица не зависи от застрахователите. Те трябва да себе си да създадат необходимата готовност. Проблемът ще е за дребните агенти, ако са останали такива. За да издаваш електронна полица, трябва да имаш информационен продукт, техническите средства, трябва да можеш да ползваш интернет.

► Планират ли да усъвършенстват новите продукти през 2010 г.?

- Полици според конкретния интерес се появяват всеки ден. Ако погледнем основните продукти на пазара, те се броят на пръстите на ръката и са в портфейла на почти всички застрахователи. Един модифициран продукт е

нов продукт. Такава е полицата Булстрад Бонус Каско, където се покриват щетите върху гумите, и това е нов продукт.

Ще има изменение и допълнение в почти всички имуществени полици. Има текстове, които търпят уточнение, защото са създавали елемент на конфликт между клиента и компанията. Неправилният изказ, спестяването на изречения води до недоразумения. Ще се опитаме да изгладим тези текстове, особено в частта за претенциите. Ще има промени и в полиците за застраховка на земеделски култури и живи животни. Вероятно ще работим и по подобряване на полиците за професионалните отговорности, където ще разнообразяваме гамата полици.

► Какви финансови показатели през 2010 г. очаквате за Булстрад и пазара?

- 2010 г. ще прилича на 2009 г. Ако някой има скрита карта и я извади, ще е добре. Ние нямаме. Основно ще се фокусираме върху подобряване качеството на услугите. Конкуренцията трябва да се прехвърли при обслужването на клиентите, защото привличането с ниски цени вече се изчерпа.

Очакваме да запазим нивото на премиен приход от 2009 г., т.е. около 200 млн. лв. Това

ще е добре свършена работа. Ще се опитаме да поддържаме баланса в портфейла. През януари 2010 г. нещата се случват така, но има върху какво да се трудим.

Ще се опитаме да подобрим частта, която засяга крайния финансов резултат. За 2009 г. очакванията са да имаме печалба от 300 хил. до 500 хил. лв., което за размера на компанията не е най-доброто. Обстоятелствата, които съпътстваха дейността ни, особено в частта кражба на автомобили и някои опити за застрахователни измами, директно повлияха на резултата. Кражбите са 2.5 пъти повече спрямо 2008 г. Проблем е именно кражбата на колите, не като бройка, а като стойност. Сега се крадат коли, които струват над 100 хил. лв. Ако успеем да постигнем същите резултати, ще е добре.

► Мислите ли, че ще има сливания на пазара през 2010 г.?

- Това са възможни неща. На нашия пазар в това време всеки се опитва да къта парите и ако решиш да купиш което и да е дружество, трябва да извадиш доста пари. Едва ли през 2010 г. ще се случи нещо подобно, въпреки че има дружества, които може да бъдат продадени.

Атанас Христов

Страхът от ГМО движи пазара на биопродукти

Търсенето изпреварва възможностите за производството

Биоземеделieto в България се развива съвсем стихийно и единствено благодарение на няколко неправителствени организации, търговски фирми и донякъде благодарение на хранителните скандали, разразили се в медиите, като диоксин, меланин, луда крава, сирене без мляко. Това твърди д-р Стоилко Апостолов, мениджър на фондация Биоселена.

Миналата година за първи път имаше телевизионна реклама на биопродукти, тази година има телевизионна реклама на първото българско биовино. През 2007 г. правителството прие Национален план за развитие на биологичното земеделие до 2013 г. В него цел номер едно беше развитие на пазара на биологични продукти с общ бюджет приблизително 30 млн. лв. Досега по този план са финансирани малко дейности - частично са дадени пари за провеждане на Национален празник на биоземеделieto, за участие на българския щанд на БИО ФАХ в Германия и за маркетингово проучване на тема Производство, разпространение и потребление на биологични продукти в България. Нито едно правителство досега не изпълнява този

план, сега причината е финансовата криза, отбелязва Апостолов.

Предистория

Звучи невероятно, но е факт: Биологичното земеделие в България има вече 22-годишна история. През 1987 г. група ентузиастични от Аграрния университет в Пловдив създават Агроекологичен център с демонстрационна биологична ферма. През 90-те години зеленчуците от тази ферма вече се продават на малък щанд на Четвъртък пазара в Пловдив. През това време се правят първите стъпки в създаването на българските биологични ферми. Преди 11 години на българския пазар се появяват първите сертифицирани биологични храни - детските храни ХИП, а през 2004 г. е открит и първият специализиран щанд за биохрани в Централните хали в София. През 2005 и 2006 г. в дистрибуцията се включват и търговските вериги. От 2007 г. се появяват и първите специализирани биомагазини, в София вече са 5. Наскоро е открит и първият биомагазин в Пловдив.

Пазарът

У нас не се води официална статистика за продажбите на биопродукти. Това пречи на планирането и на оценката на тенденциите и размера на този пазар, смята д-р Апостолов. В началото на 2009 г. фондация Биоселена провежда свое проучване на пазара за биопродукти. Тенденцията е ръст в продажбата на тези продукти. У нас през 2008 г. се пред-

▶ В Западна Европа първите места по продажби при биохраните заемат свежите плодове и зеленчуци, следвани от млякото и млечните продукти. У нас палмата на първенството държат детските и бебешките храни

СНИМКА БОБИ ТОШЕВ

лагат 1801 артикула. Това е много добър показател - през 2006 г. е имало само 5-6 магазина в София, които предлагат биохрани. Тогава с най-голям пазарен дял от всички компании е ХИП - вносители на детски и бебешки храни. Според д-р Апостолов е тревожен фактът, че от всички 733 биоартикула само 54 (7.6%) са произведени в България. От тях само 13 са свежи продукти за консумация (мляко, кисело мляко, сирене, хляб, колбаси, краставици и домати). Останалите 43 артикула са консерви (зеленчукови, компоти, сокове,

сладка и конфитюри), мед и сушени билки и подправки. Сезонно се продават и малки количества зеленчуци. За нас това е ясен сигнал, че търсенето изпреварва производството, както и че не се прави достатъчно, за да се стимулира това производство в България, смята той.

Марки и продукти

Сред най-оборотните биопродукти са основните - хляб, мляко, сирене, яйца. Голямо е предлагането и на детски и бебешки храни, мед, захар, брашно, зехтин, чайове, подправки, кафе,

колбаси. Гамата биопродукти, които се предлагат, се разширява. Основните марки, свързани с биопродукти, са Harmonica, Hipp, Ира-еко ООД, Наш дом - България АД, ВК Комерсиал ООД, Bibendum, Тен Сенсис ЕООД, Биостарт ЕООД, Герада - ГМ ООД, Балкан Био Херб АД, Гимел, Weleda, Essential Care Organics, Trevano - organic & natural, Hollinger, Sonnentor, Origin Coffee Limited.

Големите вериги супер-и хипермаркети засега са водещи по продажби на биопродукти в България. Те следват световната тенден-

ция, а тя е да имат специализиран щанд за биопродукти. Някои от веригите имат дори собствен внос на биохрани. Други си поръчват специален внос на биоплодове и зеленчуци от Западна Европа заради клиентите си от Дипломатическия корпус. Сред водещите са Елемаг, Хит, Билла, Пикадили.

Отношението на целия биосектор в световен мащаб е категорично против използването на ГМО. Биохраните са единствените храни, гарантирано свободни от ГМО.

Рагостина Пенева

5-18

▶ процента е ръстът на пазара на биохрани в Западна Европа, Северна Америка и Япония

Имаме 40% ръст на продажбите

В края на 2006 г. започнахме плахо с един щанд за биопродукти. В момента стоката е на шест щанда, в проект е разширяване с още един. Интересът към тези продукти в нашите магазини се увеличава. През последната година ръстът в продажбите е около 40%.

Налагането на тези продукти в цялата страна е доста трудно. Отварят се специализирани магазини, но още са малко. Големите вериги разширяват асортимента все повече. Нашият биощанд е най-големият в страната и с най-голям асортимент, на такова ниво са и диабетичният, диетичният, щандовете за алергии и за фитнес манияци.

Марио Колев, мениджър хранителни стоки на Хит Хипермаркет ЕООД

„Налагането на тези продукти в цялата страна е доста трудно“

Разполагаме с биопродукти във всички стокови групи с изключение на детските храни, които са в процес на договаряне. Има много фирми на българския пазар. Работим с Био Балева, Ивелин Георгиев, Авенди, Наш Дом, Б.К.А., Био България, Вил Трейд, Гавра, Тен Сенсис, Вандергейтн, Амперел, Лома Линда, Сизиф, Юнайтед Дистрибушън.

Детските храни са най-купувани у нас

Със сигурност пазарът на биохрани в България ще бележи ръст. Темповете на нарастване ще се определят и от политиката на правителството към биофермерите. В момента в българските супермаркети се продава пълнозърнесто пшенично биобрашно, произведено в Германия, пакетирано в Гърция на цена около 6 лв./кг. Не може ли нашата Златна Добруджа да роди българска биопшеница?

Страхът от ГМО, меламина, диоксида, пестицидните остатъци, трансмазнините кара все повече хора в България да четат етикетите и да се замислят какво слагат на масата си. Наскоро бяха изнесени данни, че броят на забеле-

д-р Стоилко Апостолов, мениджър на фондация Биоселена

„Най-голямата трудност за налагането на биопродукти в България е цената“

лите от рак в България се е увеличил с 3% за една година. Нима причината за това е финансовата криза? Когато преди три години стартираше проект за първото биосирене в България, се оказа, че е много трудно да се намери в България мая за сирене, която да не е продукт на ГМО. Бебешките и детските храни са най-купуваните биостоки.

Модата здравословен начин на живот е хит

Тенденцията за здравословен начин на живот през последните 20 години определя бързото развитие на пазара на биопродукти и у нас. Българите показват, че по нищо не се различават от потребителите в по-напредналите държави. Достъпността на биопродуктите у нас не е толкова малка и е въпрос на приоритети.

Разбира се, че купуването на тези стоки предполага повече разходи от традиционното производство. Мандрага, в която правим киселото и прясното мляко, е отворена и всеки, който иска да види как наистина се прави млякото, може да го направи. Вносителите се умножават постоянно, асортиментът

Мария Полихронова, продуктов мениджър на Био България

„Трябва да се разпознава логото на ЕС за биоземеделие“

на предлаганите продукти става все по-разнообразен, а търсенето расте.

Биопродуктите може да бъдат популяризиран като всяка друга стока - с адекватен маркетинг и реклама. Хората, решили да си купят биопродукт, трябва да разпознават основните логота на сертифициращи органи и логото на ЕС за биоземеделие и винаги да ги търсят по етикетите.

Интервю Тодор Джанков, мениджър Експорт в King's Tobacco

KING се превръща в лице на българския експорт

Българските цигари пробиха на пазара на луксозни стоки в Дубай

Миналата седмица беше обявен огромният успех, който най-бързоразвиващата се цигарена компания у нас - King's Tobacco, постигна на участието си на изложението за лайфстайл и луксозни стоки Middle East Exclusive (МЕЕ) в Дубай. Свързахме се с експортния мениджър на фирмата Тодор Джанков, за да разберем повече за представянето на King's Tobacco и за възможностите за бизнес, които предлагат пазарите в Дубай и страните от арабския свят.

Господин Джанков, какво представлява форумът Middle East Exclusive?

- Изложението Middle East Exclusive се провежда ежегодно в началото на февруари в Меката на лукса Дубай. Събитието е посветено на презентирането на нови марки и продукти, позиционирани във високия ценови сегмент и с качество, отговарящо на изискванията на най-богатите хора в света. Изложението се провежда под патронажа на емира на Дубай - шейх Мохамед бин Рашид ал Мактум, и събира представители на фирми от цял свят с търговци, инвеститори и бизнес лидери от Обединените арабски емирства, Близкия изток и Северна Африка. Тази година в него взеха участие над 300 фирми, като контактите, които се направиха, и сделките са много оптимистични и ясно показват, че времето на световната икономическа криза отмина.

Какъв беше резултатът за вашата фирма?

- King's Tobacco взе участие на изложението със свой самостоятелен щанд, който по всеобщо мнение беше изключително модерен и впечатляващ и се откри сред морето от лукс. Неслучайно веднага след откриването официалната делегация започна обиколката си именно от нашия щанд. Получихме поздравления от собственика на изложението, от президента на Dubai World Trade Center, както и от висши представители на изпълнителната власт, които пък ни предадоха и комплименти лично от емира на Дубай. Що се отнася до конкретни резултати - мога да кажа, че участието ни в Middle East Exclusive беше изключително полезно и успешно. Имахме предварително насрочени срещи и преговори с търговци от Дубай и региона, направихме и много интересни контакти на място по време на изложението. Сключихме няколко годишни договора за износ на марката ни KING, като количеството по тези поръчки е между 25 и 30 тона цигари месечно - това прави около 1 300 000 кутии цигари, които всеки месец ще бъдат в ръцете и домовете на може би най-богатите хора в света. Отделно предстои и финализирането на още няколко сделки за държави от региона, очакванията са ми общият обем на износа за Дубай и Близкия изток, договорен след участието ни на МЕЕ, да достигне до

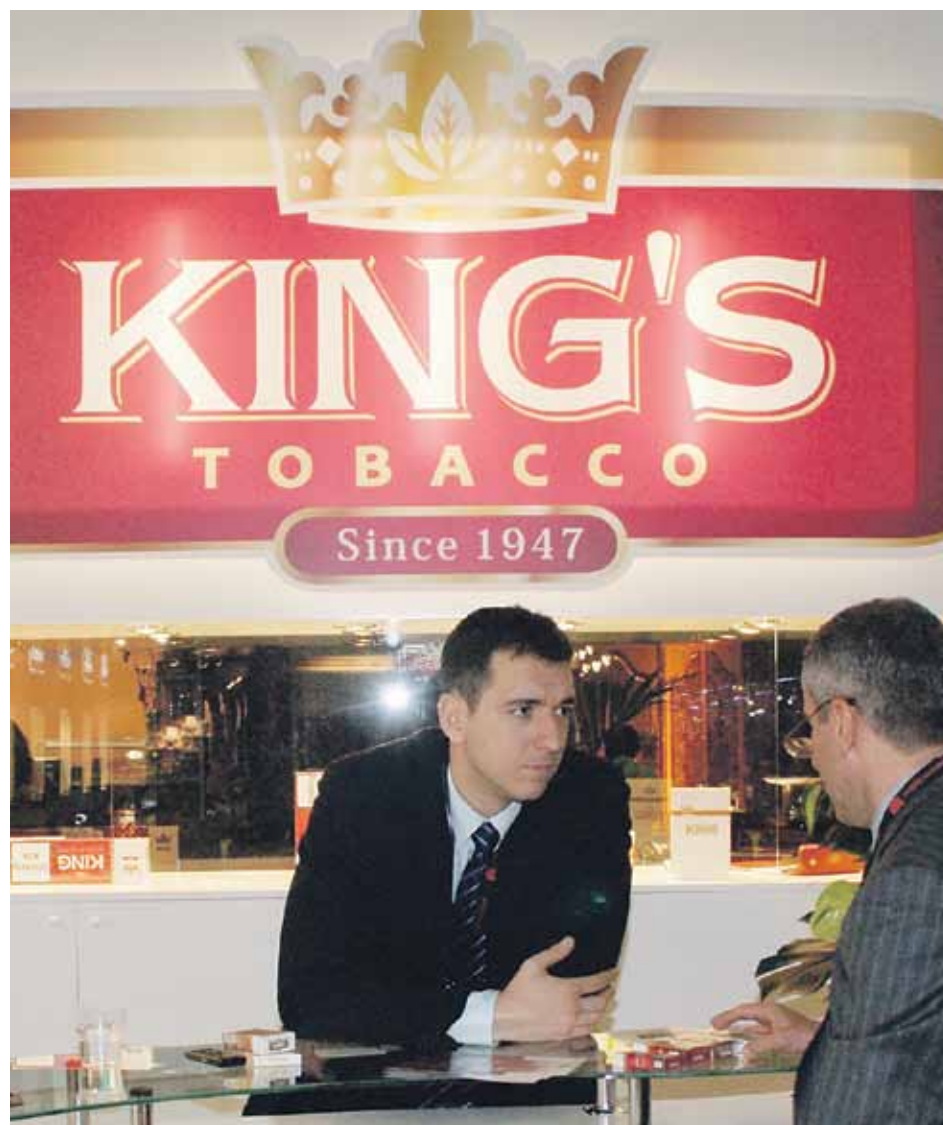
около 45 тона месечно.

Как се приемат българските стоки, по-специално българските цигари в Дубай, един от най-престижните пазари в света?

- Цигарите ни KING направиха изключително силно впечатление на нашите нови партньори - и като марка, и като качество на самия продукт, и като дизайн, имидж и внушение. Определено идеята за "краля" допада и е в стила на шейховете и петролните магнати. Като цяло България се ползва с добро име в Дубай - много българи работят там, други пък ходят на почивки и екскурзии и се ползват с доверие. Това е важно за бизнеса и според мен в региона има добра възможност за пробив и с други наши стоки - стига, разбира се, те да бъдат с подходящото високо качество.

Имате ли износ за други държави, или това е първото ви представяне на международния пазар?

- Експортът е сред основните приоритети на King's Tobacco и Дубай съвсем не е първата дестинация, на която се представяме с висококачествените ни цигари. Марката KING е добре позната в Швеция, Испания, Босна, Черна гора, Гърция, Македония, Турция, Египет. Сега разширяваме пазарите си с Дубай и Обединените арабски емирства. Предстоят и първите износи за САЩ, Румъния и Ирак, имаме още съвсем малко работа по до-

Тодор Джанков, мениджър Експорт в King's Tobacco: в Дубай с KING направихме фурор

говорите за Чехия, Белгия, Германия. Работим, търсим нови експортни възможности почти денонощно и това дава резултат. Когато всички проекти, по които работим, станат факт, количествата цигари за износ ще достигнат над 60-65%

от общото производство на фабриката.

Мисля, че цигарите KING са българската марка, която се предлага на най-много на брой външни пазари, така че може да се каже, че ние сме лицето на българския експорт!

и клиенти и у нас, и в чужбина.

Има ли по-голямо търсене навън на марката в KING в сравнение с Merilyn?

- Не, не бих казал. И двете ни марки си имат свои клиенти и пазари. Наистина, тези дни направихме истински фурор в Дубай с KING, но това е нормално - все пак това е цигара за истински мъже с вкус към живота, които държат на най-високото качество. Имаме други пазари, на които пък Merilyn е по-предпочитаната ни марка - все пак на много места трябва да се съобразяваме с традициите и културните и етническите порядки.

Ще имате ли още участия на изложения извън България?

- Да, след като мина успешното ни представяне в Дубай, вече потвърдихме участието си през май на изложение, отново посветено на луксозните стоки, на този път в Сингапур. Предстои ни и щанд на договарянето в Дортмунд, а най-очаквано за нас ще бъде представянето на марката ни KING на може би най-престижния форум за продукти от висок клас - изложението, което се провежда всяка есен в Кан и събира европейския елит.

Определено идеята за "краля" допада и е в стила на шейховете и петролните магнати

Любопитство

” Всички бяха толкова заети да ме питат защо няма клип към песента “Толкова си суетен”, че никой не се сети да направи клип

► Карли Саймън, певица и авторка на песни

Зрители
Олимпийски
рекорди отчита
NBC

Средно по 28.6 млн. зрители са гледали олимпиадата във Ванкувър през първите три дни, показват данни на телевизия NBC, която излъчва състезанията в САЩ. Това е с 25% повече от най-гледаните

досега игри в Торино през 2006 г. Ако се добавят и зрителите, които не са гледали постоянно, но са прекарвали пред екраните поне по 6 минути, общият им брой става 117 млн. души. Репортажите от игрите се отразяват добре и на сайта на телевизията, като посещаемостта на NBCOlympics.com е с 250% по-голяма от резултатите на Торино.

Импресарио за автомобили

Джеф Кунс е творецът, който ще направи художествена кола за BMW

Когато в началото на февруари BMW обяви, че Джеф Кунс ще прави следващата художествена кола на компанията, това предизвика толкова вълнение в артистичните среди, колкото и в автомобилните, че дори и повече. Като част от дългогодишната си културна програма германският производител кани известни художници да използват колите като платно. Серията е високо ценена като пример за практицизма на съвременната култура, а участието в нея е отдавнашна мечта на Кунс.

Идеята на Кунс, за която се говори, че ще бъде обявена в началото на април, комбинира произведения на творци като Анди Уорхол, Франк Стела, Рой Лихтенщайн и Джени Холцер. Тази доста пъстра група задоволява почти всяко художествено (или автомобилно) предпочитание.

Автокултура

Досега 16 художници от 10 държави са превърнали BMW в произведения на изкуството. Американецът Кунс, който комбинира концептуално изкуство, попарт и “заимстване” от други автори, ще бъде 17-ият. BMW още не са решили къде ще бъде изложена колата на Кунс (някои от предишните художествени коли бяха показани в Лувъра и музея Гуген-

хайм). Кунс е близък със собственика на галерии Лари Гагосян, което може да повлияе на решението.

Проектът за художествените коли се ръководи от поделението за културни програми на групата BMW, която работи в сферата на съвременното изкуство, архитектура, дизайн, класическа музика и джаз. Няма никакъв специален график за колите. Художници се избират, когато компанията реши, че е дошъл моментът. Участващите творци не получават заплащане, но компанията им покрива материалите и разходите и им дава други бонуси, като например автомобили.

Съчетание

Колата на Александър Калдер от 1975 г. е едно от най-цветните произведения в колекцията. Яркочълто, оранжево и синьо покриват капака и вратите, като създават впечатлението за състезателен автомобил. Акцент е задният спойлер в стил 70-те години на XX в. Макар че Калдер е познат основно като скулптор, върху колата той прилага смелите си цветове и линии, характерни за маслените му платна от 50-те години.

Така както това съчетание се оказва удачно тогава, изборът на Кунс сега изглежда съвсем подходящ. И BMW, и Кунс използват най-модерни технологии и големи студия с дизайнери и инженери за създаването на крайния продукт. Кунс обикновено работи със 120 асистенти, за да реализира идеите

си. Сега обаче се очаква основната тежест на проекта да изнесе той лично.

Послание

Кунс не е единственият участник в проекта, който има усет за мащабен дизайн. Вероятно най-нестандартната кола от серията е тази на Олафур Елиасон, който използва за “платно” водородния модел на BMW H2R. Премиерата на автомобила беше през 2007 г. в Музея на изкуството в Сан Франциско, а през 2008 г. той беше показан в Pinakothek der Moderne в Мюнхен. Моделът е създаден като най-бързата кола, използваща възобновяемо гориво. Елиасон заменя корпуса на колата с подобна на гнездо прозрачна кожа, направена от стоманена мрежа и огледални стоманени панели, която след това е покрита с лед. Освен социално послание, като това на Елиасон за връзката между глобалното затопляне и автомобилната промишленост, всяка кола силно отразява и личността на художника. Едва ли има по-добър пример за това от автомобила на Анди Уорхол BMW M1. Когато излиза през 1979 г., той шокира художествената общност, защото преобръща наопаки начина на работа на Уорхол. Художникът, познат с това, че прави промишлени продукти за масово производство, които рядко подписва, решава да превърне масов продукт като автомобила в нещо съвсем лично и сам да го нарисова. От интелектуална гледна точка това е много смело и насочва към размисъл, казват критици. Очакванията към Кунс са не по-малки.

Forbes

Погасяване Американец обира банки да изплаща ипотека

Полицията в Тампа, щата Флорида, арестува 73-годишен мъж, обрал три банки за по-малко от месец. Задържаният Джеймс Брус взел по 600 USD от всяка, за да си плати ипотечните вноски

по къщата и смятал да си върне заема при първа възможност, съобщил говорителят на полицията Лора Макелрой. Брус не е бил въоръжен при обирите, които са извършени на 15 януари, 1 и 10 февруари. И при трите “операции” е подавал бележка на касиерите, че иска шест 100-доларови банкноти. Брус има магазин за саксии в Тампа.

Обидени В Квебек недоволни от церемонията

Церемонията по откриването на олимпийските игри във Ванкувър не помогна за насърчаване на френско-канадската култура. Определено очаквахме френският да се чува често, подчерта премиерът

на провинция Квебек Жан Шаре. Въпросът предизвика оживени дискусии в Канада, включително коментар в La Presse, че френският при откриването бил толкова оскъден, колкото и снегът във Ванкувър. Председателят на организационния комитет Джон Фърлонг отговори, че няколко части от церемонията са били на френски.